

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÅRSSKRIFT

**Fuglebjergegnens Lokalhistoriske Forening –
Borupris' Venner
2007**

FUGLEBJERG 2007

ÅRSSKRIFT

Fuglebjergens Lokalhistoriske Forening – Borupris' Venner 2007

Redigeret af
Hans Jørgen Heegaard,
Preben V. Andersen
og
Bertel Hansen

Dette årsskrift er udgivet med støtte fra vort medlem P.H. Sørensen, Slagelse.

Foreningen "Borupris' Venner" blev stiftet 17. maj 1990 og havde til formål med udgangspunkt i middelalderlandsbyen Borup i Borupris og tilgrænsende områder i Fuglebjerg kommune at bidrage til fortsat undersøgelse af og udbredelse af kendskabet til samvirket mellem mennesket og dets omgivende natur gennem tiderne.

Foreningens navn og formålsparagraf blev ændret på en ekstraordinær generalforsamling den 4. november 2006. Foreningens navn er nu "Fuglebjergegnens Lokalhistoriske Forening – Borupris' Venner".

Foreningens formål er at medvirke til at afdække og udbrede kendskabet til lokalhistorien på Fuglebjergegnen.

Foreningen har et særligt fokus på middelalderlandsbyen Borupris og tilgrænsende områder.

Foreningens formål nås i samarbejde med Lokalhistorisk Arkiv.

Der tilstræbes afholdt en række arrangementer i årets løb og udgivet et årsskrift med lokalhistoriske emner. Årsskriftet udleveres til foreningens medlemmer. Årsskriftet kan derudover sælges til interesserede.

Foreningen medvirker ved indsamlingen af arkivalier til Lokalhistorisk Arkiv.

Vignetten på titelbladet, der er tegnet af professor, dr. phil. Axel Steensberg, viser, hvordan man opvarmede stenene på et bål over koge gruben, inden kødet blev lagt i.

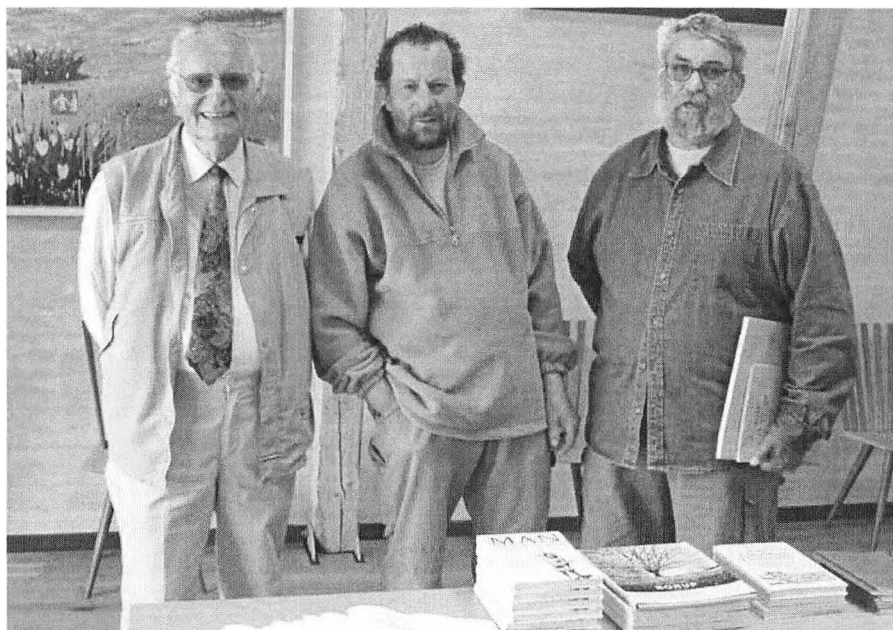
Årsskriftet er trykt i 200 eksemplarer.

Foto på forsiden: Krummerup Kirke

Foto på bagsiden: Degneboligen i Førslev, nu "Graverhus".

Trykt hos Nymedia, Stege.

Indhold	side
Metaldektoren som redskab af Majbritt Thomsen	4
Status 2006 vedr. den forsvundne landsby Skov Kastrup af Hans J. Heegaard.....	14
Om Sandved-Per af Hj	20
Smeden Svend Dyhre Rasmussen som smed af Knud Danielsen.....	22
Fra Dyhre Rasmussens arkiv v. Preben V. Andersen	28
Fuglebjerg Kommune 1966-2006 af Bertel Hansen	32
Pastor Miskows erindringer v. Preben V. Andersen.....	46
Førslev-degnens dagbog af Margit Mogensen.....	53
Dansk Folkemindesamling v. Preben V. Andersen	59
Bestyrelsens beretning af Preben V. Andersen.....	61
Regnskabet for 2006 og bestyrelsens medlemmer.....	64

Kræfterne bag udstillingen i anledning af 100 året for Axel Steensbergs fødsel. Fra venstre formanden for Fuglebjergegnens Lokalhistoriske Forening, Preben V. Andersen, - Peter Schou og Leif Bach-Petersen, begge Lokalhistorisk Arkiv i Fuglebjerg.

Metaldetektoren som redskab for arkæologien.

Af Majbritt Thomsen, Fuglebjerg.

Danmark oplever i disse år en markant stigning i antallet af aktive amatørarkæologer, der benytter sig af metaldetektoren som redskab ved søgning efter historiske effekter fra Danmarks fortid.

Nogle godt hjulpet på vej med drømmen om det helt store skattefund. Og lad mig slå fast med det samme, hvis man er lykkejæger, så varer ens hobby ikke ret længe, da det er yderst sjældent, at der findes danefæ på tilfældige mark-arealer.

Når man sammenligner amatørarkæologisk arbejde i dag med samme gerning for blot 10 år siden, er der et par elementer, der er afgørende for, om vurderingen fra museernes side bliver positiv eller negativ vedrørende deres samarbejdet! Særlig i etableringsfasen er det i høj grad vigtigt at kunne lytte til fagmanden, derved kan et samarbejde med den oftest yderst entusiastiske amatør finde sit leje. Først og fremmest er det største problem muligvis den store stigning i antallet af amatørarkæologer, der har metaldetektorens brug som en hobby. Der er helt naturligt dukket langt flere fund op end før, efter metaldetektoren er blevet alle mands eje, og derved er risikoen for fejlbehandlede fund også steget, ofte til et nervepirrende niveau. Mange professionelle arkæologer må sidde og krumme tæer, når amatøreren muntert kommer anstigende

med diverse kulturskatte, nødtørftigt pakket ind i gamle håndklæder, tobaksæsker og lignende, hvor oven i købet nogle af fundene, af misforstået hjælp og indsigt, er rengjorte med sæbe og børstet rene for snavs, i troen på at man så vil klappe dem på skulderen og sige tak.

Jeg selv er medlem af Danmarks Detektor Forum (DDF), som er Skandinaviens største sammenslutning af amatør detektor-arkæologer med mere end 100 medlemmer. Heriblandt også en del nordmænd og svenskere. Det er gratis at blive medlem af foreningen, som indtil videre kun er at finde på internettet. På DDF kan man fremvise sine fund. Der er tilknyttet en arkæolog til foreningen, som også gerne vurderer en fundet genstand, såfremt der er tvivl om, hvilken tidsalder samt hvilken funktion denne har.

Ligeledes afholdes der debatter om mange andre spændende emner.

Foreningen arrangerer hvert år en eller to fælles ture, hvortil man frit kan melde sig. I år gik turen til Thy over en weekend, hvor der i samarbejde med Thy Museum blev gennemført nogle marker for evt. fund.

Ligeledes samarbejder DDF med de danske museer og følger til enhver tid de gældende lov om danefæ og kultureffekter. Såfremt et medlem ikke overholder disse retningslinjer,

bliver det ekskluderet fra foreningen.

At bruge metaldetektoren som redskab i marken giver mange muligheder. Ikke nok med at det giver rigtig god motion og frisk luft, når man gennemsøger et område, men herudover giver det også, som prikken over i'et, et interessant forarbejde, før man går i gang. Under denne fase skal landskabet studeres og undersøges, det vil sige, der ses på luftfoto over området, hvor ud fra man så kan danne sig et indtryk af, om der eventuelt har befundet sig beboelse eller anden menneskelig aktivitet på en mark eller ej. Derefter er det så af sted med detektoren for at se, hvad den eventuel vil vise.

Ofte, for ikke at sige for det meste, er det bestemt ikke danefæ, der ligger og fylder op på tilfældige marker. Hvad man derimod ofte finder er en masse håndsmedede søm, hestesko, gamle harve-tænder, og mange andre mere eller mindre ubestemmelige ting. Det er dog altid en fornøjelse at finde de gode gamle håndsmedede søm, for det er et flot håndværk, som er uden sammenligning med de søm, der bliver lavet i dag.

Når vi eftersøger markerne er det ikke nok at bestemme f. eks. en boplads ud fra antal fundne søm og hestesko.

I senmiddelalderen blev der nemlig ofte kørt affald ud på markerne, så det er helt andre fund, der skal til for at kunne bestemme, om der her har ligget beboelser. Disse andre fund

kunne f. eks. være: potteskår, flint afhug, flintredskaber, støberester af jern, munkesten, porcelænsskår m.v.

Herudover, ikke mindst, kan man se på jordforholdene, f. eks. kulturjord og fosfor tal, da dette i stor grad kan give en indikator for, om der har været beboelse på stedet.

Disse fund kan jo ikke findes med en metaldetektor.

Det er derfor ikke nok kun at have ørerne med, men i allerhøjeste grad også øjnene.

Jeg har gået på mange marker med min detektor, og indtil nu har jeg kun fundet danefæ, når jeg har været sammen med et museum ude for at afsøge en boplads. En af disse bopladser var jeg på i sommeren 2006. Det skete i Benløse ved Ringsted, her var der blevet fundet en boplads fra germansk jernalder/ tidlig vikingetid.

Efter aftale med museet var jeg sammen med en kollega ude på bopladsen for at afsøge denne med detektor. Vi fandt ved denne lejlighed nogle spændende ting, bl.a. tenvægte, en jernkniv, et stykke fra en trefliget fibel, potteskår, og flintredskaber.

Herudover havde museet ved tidligere lejligheder også fundet en del.

Da jeg og min familie flyttede til Fuglebjerg i april 2006, henvendte jeg mig til Gunderslevholm med en høflig forespørgsel, om jeg måtte gå på deres arealer. Jeg havde læst om godsets historie og mente, det kunne være spæn-

dende at få lov til at udforske området nærmere.

Jeg havde også læst om Svend Dyhre Rasmussen og hans fund af Borupris. Så det var for mig også et spændende område, i og med her var en historie, som går mange hundrede år tilbage.

Jeg var så heldig, at Claus de Neergaard gav mig sin tilladelse, oven i købet fik jeg lov at gå i deres park. Her havde jeg håbet at finde frem til, hvor den første Gunderslevholm bygning havde ligget.

Claus de Neergaard har her været mig meget behjælpelig, så mange dage er gået ude i deres park, og noget af det, som er fundet, er bl.a. musketkugler og munkesten. Og alle kan nok forestille sig, hvor dejligt det kan føles at sidde med disse ting i hænderne, de var jo flere hundrede år gamle, så det er for mig en meget stor oplevelse.

En af disse dage, hvor jeg gik ude i parken, hvor jeg foretog eftersøgning, kom Heegaard forbi, og det blev herefter til et samarbejde om "eftersøgningen" af landsbyen Skov - Kastrup.

Et vældigt spændende projekt, hvori der indtil nu er brugt mange timer og dage.

Heegaard gav mig et oplæg til mulige steder, hvor byen kunne have befundet sig.

Projektet i Gunderslevholms park, markerne og skoven blev ikke færdigt i sommeren 2006, der var alt for mange myg, og da jeg er

overfølsom overfor disses stik, ja så måtte jeg holde en pause.

Denne pause er dog blevet lidt lang, for så gik jagten jo ind på landsbyen Skov Kastrup.

Luftfoto og kort blev kigget igennem, men umiddelbart var der intet at se. Dette skyldtes hovedsageligt, at kortene var gamle, samt at markerne var dyrket på det tidspunkt, fotoet var taget. I første omgang drog jeg selv af sted, og da der stadig ikke var pløjet, så var det nemt at gå på markerne, men også svært at få et overblik over, om der havde ligget noget disse steder.

Et lyspunkt var der dog på en af disse ture.

Jeg var lige ankommet til marken og var kun lige begyndt at søge, da detektoren gav signal, jeg undersøgte hurtigt hvorfor med en overbevisning om, at det sikkert var endnu et søm, men nej! Overraskelsen var stor, da det viste sig at være en gammel guldmantel med Akvamarinsten i hver ende.

Behøver jeg fortælle, at smilet bredte sig?

Adrenalinen i kroppen blev forstærket, og sveden piblede frem, alt sammen til trods for, at jeg dårligt havde rørt mig ud af stedet.

Smykket viste sig senere at være fra tiden omkring allerførst i 1800-tallet, så det har da lidt år på bagen.

Smykket er overdraget til Claus de Neergaard, som mener det muligvis kan være tabt under en jagt.

En dejlig oplevelse som altid giver en lidt at

filosofere over: Hvem har ejet smykket? Hvornår er det tabt? Har det ligget her i jorden siden det blev tabt?

Spørgsmål som ikke altid giver svar.

Der blev for øvrigt også fundet et møntvægtlod, hvilket sikkert er tabt, da der ikke i nærmeste område er fundet andet med en forbindelse til loddet.

Sådan et fund må man ikke selv beholde, det skal tilgå områdets museum.

Tilbage til eftersøgningen af Skov Kastrup.

På et tidspunkt udbad jeg mig hjælp fra nogle af medlemmerne af DDF, som altid er villige til at stille op for at give en hjælpende hånd.

Der blev fundet mange søm den dag, men ingen spor af landsbyen Skov Kastrup. Vi var efterhånden lidt i vildrede om, hvor placeringen kunne have været.

Men vi fik det meste af dagen til at gå derude, uden at vi fik det store gennembrud.

Herefter er der kommet nye luftfoto frem over området. Disse har vist sig at være ganske interessante, da de viser nogle helt nye spor. Det er dog i skrivende stund meget svært at undersøge sporene, der ses på luftfotoene, da markerne nu er pløjede, sidst jeg var derude, sad jeg ganske enkelt fast flere gange i den fugtige jord. Dog er der ingen tvivl om, at der har været former for bebyggelse på området, om det skulle vise sig at være Skov Kastrup er det for tidligt at sige noget om, da der i forve-

jen på det samme område har ligget en stenalderboplads, og ligeledes er der flere overpløjede høje.

Det kan derfor ikke udelukkes på nuværende tidspunkt, at nogle af sporene kan vise sig at stamme herfra. Men projektet er ikke opgivet og fortsætter i det nye år.

For mit vedkommende er det en dejlig hobby at bruge en metaldetektor. Jeg er yderst interesseret i arkæologi, og det begyndte allerede, da jeg gik i 4 klasse. Dengang boede jeg på Fyn, nærmere bestemt i Ringe på Midtfyn. En dag havde vi vores kære skoleinspektør Damgaard som vikar i en historietime, han var en meget aktiv amatørarkæolog og havde været med til flere udgravninger i Ringe by, dette underholdt han os med i hele den time, vi havde. Jeg var helt opslugt af hans historier, især historien om guldhornene fra Sønderjylland, som blev smeltet om til bl.a. øreringe, hvilke nu var udstillet på Ringe Museum. Jeg husker tydeligt at jeg den dag tænkte: " jeg skal være arkæolog", hvilket jeg også proklamerede derhjemme til stor morskab for mine forældre. Utallige huller blev i den anledning gravet i haven, og utallige marker blev travet tynde i håbet om at finde den store guldskat. Jeg fandt selvfølgelig aldrig noget, og interessen dalede igen, og min uddannelse kom til at dreje sig om noget helt andet.

Selve arkæologien som interesse beholdt jeg dog, og mange bøger om emnet er blevet læst

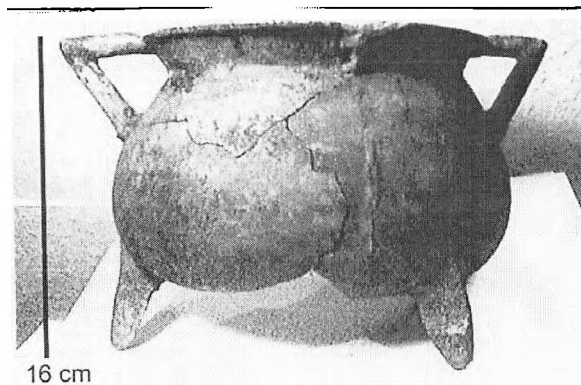
igen og igen. Mange marker er blevet studeret, alt imens jeg tænkte på, hvad der mon gemte sig der. Jeg anede ikke på det tidspunkt, at der fandtes metaldetektorer, så var jeg nok startet tidligere med min hobby. Men en dag læste jeg en spændende artikel, og her blev metaldetektoren som redskab omtalt, og min barndomsdrøm blev vakt på ny, dog blev den nu "reduceret" til at være en hobby – jeg blev en ivrig amatørarkæolog.

Maskinen blev anskaffet. På det tidspunkt boede jeg i Ejby ved Køge, og da jeg har boet der i rigtig mange år med marker til alle sider, ja så var det ikke så svært at få søgetilladelse fra grundejerne i husene. Jeg har brugt mange timer ude i markerne, det er dejligt afstressende, men også spændende da man får et indblik i fortiden. Jeg har fundet mange mønter, nogle helt tilbage til 1754, og det er endda ikke særligt langt. Borgerkrigsmønterne har jeg stadig til gode, og det er en af mine drømme at opleve det en dag.

Jeg har også fundet rigtig mange hestesko, og de er noget ganske særligt, da man kan følge dem gennem tiderne, lige fra den spanske sko i middelalderen ca. 13-1400-tallet og op til i dag. En enkelt hestespore fra sen vikingetid er det også blevet til. Ellers har det mest været søm og dele fra landbrugsmaskiner, som er blevet tabt. Hvis man har øjnene med sig, når man går på marken, så kan man næsten også altid være heldig at finde diverse flintered-

skaber fra stenalderen, og hvis man er rigtig heldig, så finder man også lidt potteskår. Hvis der findes en mark, hvor der har været beboelse, så er der en tommelfingerregel som siger, at det tager ca. 10 år for en amatørarkæolog, før en mark eller et område er tømt for efterladenskaber fra denne beboelse.

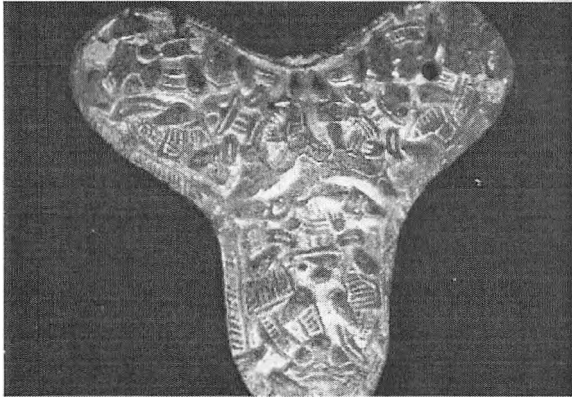
Jeg har gået i 2 år i Fuglebjerg-området, så jeg har mange år til gode endnu, og jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at der med tiden vil dukke flere flotte fund op i her. Man kunne godt gå hen og tro, at en "hvilken som helst mark" ikke havde interesse længere, men sådan har jeg det ikke, tvært imod - jeg spekulere

Malmgryde fra 15-1600 tallet.

rer stadig over, hvad der mon gemmer sig på den mark, når jeg kører forbi en. Og så længe jeg har det sådan - så længe fortsætter jeg min søgen på kulturen og dens historie.

Men der bliver fundet mange spændende ting med detektor og et af årets fund er fundet med en sådan. Det er fundet af en lille malmgryde fra yngre middelalder ca. 15-1600-tallet, Nationalmuseet kunne ikke komme det nærmere. Der var på den ene hank indhugget/ridset runer, og disse har heller ikke kunnet bestemmes, men gryden blev erklæret for danefæ og er erklæret for et af årets flotteste detektorfund. Finderen er stifteren af DDF Christan Kau, og han har venligst udlånt mig et foto af sit fund.

Trefliget fibel i "Borrestil".

Et andet flot fund, som er gjort i år med detektor, er en trefliget fibel i den såkaldte Borrestil. Begrebet "Borrestil" benyttes som en klassificering af og en massebetegnelse for forskellige udsmykninger, der pryder gen-

stande, hvis datering ligger inden for tidsrummet ca. 830-tallet til kort efter midten af 900-tallet. Den heldige finder er også en fra DDF, og han har venligst udlånt mig foto af fundet.

Hvis vi ser lidt på, hvornår brugen af detektor indfandt sig skal vi tilbage til 1974, hvor man i bogen:

"Festskrift til Olaf Olsen på 60-års dagen den 7. juni 1988" bl.a. kan læse følgende artikel i tidsskriftet om detektorfund, den er skrevet af Jørgen Steen Jensen under overskriften: "*Metal-detektorer og møntfund*", og findes på siderne 223-230.

Metal-detektorernes historie her i landet som værktøj for amatørarkæologer er forholdsvis kort, og for Møntsamlingens vedkommende kan starten dateres til 1974. I denne sommer kom der en mand og indleverede en lille håndfuld mønter, som han havde fundet med sin detektor på "Ørne-kulsbakken" og "Kamelryggen" i Dyrehaven nord for København. Danefæsagen blev klaret forholdsvis enkelt, men på Møntsamlingen var der - ikke mindst hos den daværende leder, dr.phil. Otto Mørkholm - en betydelig bekymring. Var de farlige metal-detektorer, som man havde hørt så meget uheldigt om specielt fra engelske kolleger, nu på vej til Danmark?

Det er vist ikke helt udelukket, at en passende diplomatisk henvendelse fra Otto Mørkholm

medvirkede til en let forsinkelse af udviklingen i brug af detektorer.

Men allerede fra 1977 tager detektorfundene fat, selv om ingen dengang var klar over, hvilket spændende kildemateriale, der nu blev åbnet for, eller vidste, hvilke spændende kontakter Møntsamlingsen fremover skulle få rundt omkring i landet.

Der lige en enkelt note i det ovenstående, som fortjener at blive nævnt, nemlig en henvisning til en artikel: Otto Mørkholm: "*Deres egen skattejagt*" trykt i *Møntsamlernyt*, 4. årgang, nr. 7, september 1973, på side 172, hvilket vistnok skal være det, Jørgen Steen Jensen kalder "en passende diplomatisk henvendelse".

Begge artikler lægger op til, at det for alvor begynder ca. 1977. Lidt senere i Jørgen Steen Jensens artikel, på side 225, omtales det også, at 1977 var året, hvor man fik de første detektorfundne mønter fra Hasseris ved Ålborg. Først 1980 tager det dog rigtig fart, og i 1981 begynder Ole Bundgaard at finde mønter ved Tårnborg, hvor det siden er blevet til ikke mindre end 3000 mønter. Det var vist også omkring det tidspunkt, at de berømte detektorfund fra Gudme på Fyn begyndte at dukke op.

Som en lille pudsig ting kan man se dette i tidsskriftet *Guder & Grave*: årgang 1977,

hvor P. Lysdahl, K. Sørensen og B. Grønnow, Vendsyssel historiske Museum, i en artikel omtaler de fund der i området er gjort ved hjælp af metaldektorerer. I artiklen berettes der også om en landmand der på sin jord i 1973 fandt en bronzeøkse. Nogle år senere fik museet, med hjælp fra Dronningens Livregiment, samme mark undersøgt på et ca. 1000 m² stort areal, med to af militærets minesøgere. Herved fandtes den anden bronzeøkse. Dronningens Livregiment bliver i dag formodentlig sjældent tilkaldt til den slags. Bogen "*Detektorfund - hvad skal vi med dem*"?, har også lidt detektor historie med, heri bliver der bl.a. nævnt en artikel fra tidsskriftet *Skalk* nr. 1983 af Michael Fischer med den malende overskrift: "*Den har Fanden skabt*", som findes på side 8-14. På det tidspunkt må brugen efterhånden have været så udbredt, at fagfolk, arkæologerne, begyndte at opfatte brugen af detektorer som et problem. I dag er det heldigvis ikke længere et problem, og der er mange etablerede gode samarbejder med museerne rundt om i landet.

Metaldetektorernes udvikling

Metaldetektorer findes i mange forskellige udgaver og lad mig slå fast med det samme: De billige der bliver reklameret med i diverse tilbudsreklamer er gode til at finde brønddæksler og lign, men så stopper deres evne også der. Hvis den skal bruges som et redskab til at finde mere eller mindre betydningsfulde

arkæologiske genstande, så skal det være en professionel maskine.

Prisen for sådan en maskine ligger mellem 1.600 og 12.000 kr. Alt efter hvad den skal kunne.

I de sidste 5-10 år er der sket en meget stor udvikling indenfor metaldetektorer. De kvalitets metaldetektorer man i dag kan anskaffe sig, kan både frasortere uønsket affald, som f.eks. ølkapsler og fortælle dig, hvor dybt i jorden en metalgenstand ligger. Desuden er de fleste nyere maskiner meget enkle at betjene. Samtidig med, at metaldetektorer de senere år har gennemgået en stor udvikling indenfor det tekniske område, har producenterne også fået mere fokus på, at metaldetektoren skal være behagelig at gå med. Derfor forsøger producenterne konstant at presse vægten på maskinerne ned og ligeledes at fabrikere et bedre design, hvor man tager udgangspunkt i ergonomiske principper - alt sammen for at imødegå brugernes krav om effektivt og let håndterbart udstyr.

Der findes overordnet set to typer af metaldetektorer, nemlig de såkaldte ”*motion*” og ”*non-motion*” metaldetektorer.

Kendetegnende for motion-maskiner er, at metaldetektorens søgehoved skal være i bevægelse, for at en metalgenstand bliver registreret. Bevægelse er derimod ikke nødvendig ved non-motion-maskiner.

Alle moderne metaldetektorer udvikles i dag indenfor motion-teknologien. Dette skyldes, at denne metaldetektor er langt overlegen i sin evne til at håndtere den såkaldte jordefekt, hvor der her menes den baggrundsstøj som opstår som følge af den mineralisering der findes i jorden, end non-motion-metaldetektorer er.

Motion-maskinernes bedre håndtering af jordefekten viser sig ved, at metaldetektoren i praksis kan søge hurtigere og dybere i jorden end non-motion-metaldetektoren.

I det efterfølgende gives et kort indblik i egenskaberne hos 3 metaldetektorer i forskellige prisklasser.

Bounty Hunter Fast Tracker

Er den maskine, der har de helt basale egenskaber, som en metaldetektorbruger må kræve som et minimum. Den har den gode egenskab, at den gradvist kan frasortere metaller ud fra metallets elektriske ledeevne, og ligeledes kan man skrue op og ned for styrken på maskinen. Herudover har en Fast Tracker maskine to forskellige toner, én tone for positivt signal, og én tone for negativt signal. Desuden kan maskinen fungere både med og uden hovedtelefoner.

Altså et meget enkelt apparat.

Minelab X-Terra 30

X-Terra 30 har den gode egenskab, at den

giver brugeren udvidede muligheder for at frasortere specifikke genstande. Maskinen kan lære at skelne mellem, hvilke genstande man ikke ønsker signal fra, og dog stadig har den mulighed, at den ikke samtidig frasorterer en masse andre interessante genstande.

Maskinen har ikke mindre end 3 forskellige lydssignaler, samt et display der placerer alle signaler indenfor en af tolv forskellige kategorier, disse oplysninger giver hurtigt brugeren god mulighed for at vurdere om et signal er interessant eller ej.

Fordelene ved dette er, at man lettere undgår at grave forgæves.

Maskinen viser også, hvilken dybde genstanden ligger i.

Ligeledes kan brugere vælge imellem to forskellige standardprogrammer til frasortering af metal affald.

De to programmer kan redigeres efter brugerens egne ønsker.

X-Terra har desuden et særdeles smart program til at "pin-pointe", som er navnet på den øvelse der består i helt præcist at finde ud af, hvor i jorden en genstand befinder sig, de erfarne pin-pointere graver kun små huller i jorden, da de kan høre præcist, fra hvilket punkt på jorden, metaldetektoren registrerer en metalgenstand. De skal derfor ikke bruge ret lang tid til lede i jorden, efter det gode signal er registreret.

Minelab Explorer SE

Denne maskine betragtes af mange som metaldetektorernes Cadillac.

Explorer SE har alle de egenskaber andre metaldetektorer har tilsammen, og den tilbyder hertil brugeren så mange forskellige indstillingsmuligheder indenfor frasorteringsområdet, også indenfor lydssignaler, displayvisninger, baggrundstoner mv., at der formodentlig ikke findes to erfarne brugere af denne maskine, der har den samme indstilling på maskinen.

Maskinen kan være en stor udfordring for brugeren, og for at få fuldt udbytte af dens fordele, kræver den da også, at brugeren giver sig tid til at sætte sig ind i alle de muligheder, den giver.

Da maskinen anvender 28 frekvenser samtidig, er den i stand til at opfange både små og store metalgenstande meget præcist – og det uanset om disse ligger tæt på overfladen eller dybt i jorden.

Som bruger af Explorer SE kan man opleve, at maskinen registrerer en metalgenstand med et klart og tydeligt signal, hvorefter signalet fuldstændigt forsvinder, uden man har gravet i jorden. Dette skyldes, at maskinen er så følsom, at den via dens mange frekvenser har analyseret sig frem til, at det ikke er en interessant genstand, man har fundet. Den har med andre ord sparet brugeren for at grave forgæves.

Explorer SE måler ikke kun, hvor elektrisk

ledende en metalgenstand er. Den måler samtidig, hvor stort jernindholdet er i en metalgenstand, hvilket gør brugere i stand fuldkomment at slippe for at grave efter noget der viser sig at være af jern.

Der findes andre metaldetektorer der også kan frasortere jern, men de har typisk problemer med at frasortere store jerngenstande.

Explorer SE har et indlæringsprogram igennem hvilket, man kan fortælle maskinen præcist, hvilke genstande den skal finde.

Går man eksempelvis en tur på stranden og kun ønsker at finde 10 kr. og 20 kr. så indstiller man den til det, og får kun signaler om disse to mønter.

De omtalte maskiner kan ses på:

www.detektorshop.dk

Status 2006 vedrørende den forsvundne landsby Skov Kastrup.

Af H. J. Heegaard.

Som det kan læses i artiklen vedrørende brugen af metal detektorer ved arkæologiske undersøgelser af Majbritt Thomsen, Fuglebjerg, foregik der ved hjælp af denne teknik i 2006 en vedvarende undersøgelse af det terræn, som også Svend Dyhre Rasmussens (SDR) notater, ældre kort, og nye markplaner over området antyder, må være det område, hvor Skov Kastrup var beliggende.

Det er de kilder der er indgået i planlægningen og har været styrende for hvilke indsatsområder, vi har beskæftiget os med hidtil, og ligeledes hvilke områder, og rækkefølgen af disse, som vi håber at gennemføre i løbet af 2007. Med andre ord: vi har i 2006 prøvet ud fra tilgængelige kilder, systematisk trin for trin, at undersøge områderne, hvilket vi vil fortsætte med fremover, hvor vi så håber på, at 2007 må blive året, hvor problemet med at finde landsbyen Skov Kastrups geografiske placering, bliver løst.

For at repetere landsbyens historie, og dermed opfriske læserens hukommelse vedrørende Skov Kastrups placering, og de indtil nu foretagne undersøgelser i terrænet, samt de skriftlige udsagn der yderligere er fundet, følger hermed et resume over de fakta, der knytter sig til sagen og udover

dette en gennemgang af det arbejde der gennem det sidste år har fundet sted.

Som det nok allerede på nuværende tidspunkt er bemærket af den opmærksomme læser, har undersøgelserne hidtil været forgæves, ganske vist er der i 2006, ved hjælp af metal- detektoren, fundet forskellige genstande, men ikke genstande der kunne fastlægge placeringen af landsbyen. Men selvfølgelig måtte området undersøges nærmere, hvis landsbyen skulle findes. De nedennævnte nye oplysninger blev derfor inddraget i en ny undersøgelse specielt for dette område.

Heldigvis havde jeg fået kontakt med en interesseret amatørarkæolog, der ved sine undersøgelser bruger metaldetektor, nemlig Majbritt Thomsen, Fuglebjerg. Majbritt har brugt mange timer, og enkelte week-ender med tre – fire hjælpere fra hendes klub, men det er fortrinsvis Majbritt, der har udført langt de fleste undersøgelser af det område, vi startede med, marken ned mod søen, der er beliggende på nordsiden af vejen til Tase/Tystrup.

Af et notat som er fundet for nylig, skrevet af S.D.R. fremgår det, at han mente, at Skov Kastrup var beliggende ”syd for Tase og landsbyens jorder gik til Kastrup-

gaard", det vil sige en placering et sted på marken der ligger på østsiden af skovstykket *Vinstrup Overdrev*, eller *Iskælderskoven*, kaldet *Foldeledmarken*.

Det er ikke nogen lille mark, og læseren vil forstå, at der skal tages mange skridt, før området er undersøgt.

For lige at repetere andre notater der er fundet i forskellige dele af S.D.R. efterladte papirer, hvorfra jeg har kunnet uddrage følgende oplysninger:

1. *ved Skov Kastrup er der en høj bakke, hvorfra man kan overskue det terræn, hvorpå landsbyen har været beliggende.*
2. *mod vest fra Hekkenfeldt-huset, på Kastrupgårds marker mellem Kastrup Overdrev (skoven) og Iskælderskoven, kan der findes tydelige spor efter en bebyggelse. Disse spor består af rester af røde teglsten, skår af lertøj med ornamentik, ben, tænder og jerngenstande m.v.*
3. *landsbyens marker skal have været beliggende på en skovslette ned mod søen (Tystrup). Her er fundet pletvise koncentrationer af potteskår, keramik, jerngenstande, knogler og tegl m.v.*
4. *landsbyen var en spredt bebyggelse, dog ikke så meget som Tokkerup.*
5. *landsbyen Skov Kastrup var beliggende tættere på Hammersmølle lokaliteten end Tokkerup (S. D. R. boede en kort år-*

række i Hammersmølle-huset).

6. *landsbyen skulle have været placeret ca. 1 km nordøst for Kastrupgård.*
7. *landsbyen mentes lokaliseret i den åbne Kastrup Dyrehave, i den østlige del af den åbne slette på en banke. Her blev der omkring 1910-20 fundet sten, som var placeret kvadratisk og rektangulært i jorden (syldsten), desuden også mange murstensrester.*

Disse spredte, til dels modstridende, oplysninger vedrørende Skov Kastrups beliggenhed kan altså med stor sandsynlighed godt bestemmes til være det ovennævnte område ved Iskælderskoven, der omtales.

Udsagn der er misvisende:

Den høje bakke som S.D.R. omtaler i pkt.

1.

Det passer heller ikke med oplysningen om, at Skov Kastrup hørte til Gunderslev sogn i kirkelig henseende, da sognegrænsen faktisk befinder sig ved Haverishuset. Placeringen som nævnes pkt. 7.

Udsagn der til dels passer:

Landsbyens marker som nævnes i pkt. 3.

Udsagn der tilsyneladende passer:

Resten af udsagnene passer faktisk forbausende godt, alle pkt. 2,4,5 og 6, passer fint sammen med den nye oplysning om, at *Skov Kastrup var beliggende syd for Tase.*

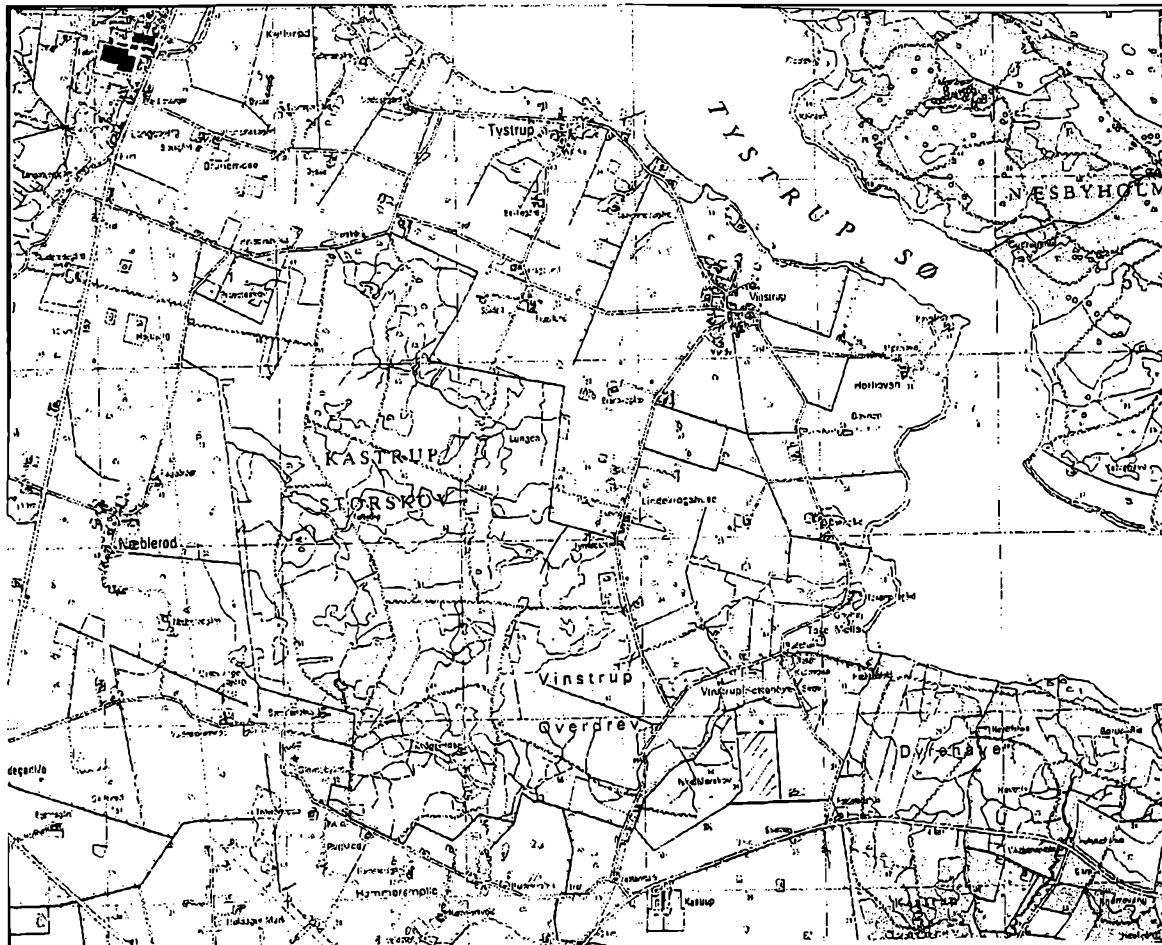
Selv om nogle af S. D. R's ovenstående notater kan virke temmelig sporadiske og mystiske, så må den foreløbige konklusion blive, at landsbyen har været placeret på et område tæt på Iskælderskoven på den mark, der kaldes Foldeledsmarken, og som det senere skal vise sig måske at holde stik. Majbritt Thomsen og jeg har derfor bestemt, at undersøgelserne i 2007 begynder med marken syd for vejen til Tase/Tystrup, altså den mark der ligger op til *Iskælderskoven*. Her indtræder dog en ny forhindring, da undersøgelsesområdet er meget tæt på de rugende ørne der har slået sig ned i dette skovstykke, og som der skal tages hensyn til, hvad der er meget forståeligt. De må helst ikke forstyrres i yngletiden, da risikoen for, at de da vil forlade reden, er meget stor.

Undersøgelserne kan derfor kun foregå udenfor rugesæsonen og da kun med forsigtighed, det giver desværre ikke meget råderum og tid til at undersøge området. Vor optimisme med hensyn til her at finde landsbyen Skov Kastrup er dog forholdsvis stor af to grunde, for det første viser Gunderslevholms markkort over området ret fine tal for jordens fosfor-indhold, som er karakteristiske for tomter efter tidligere beboelser kaldet kulturjord, for det andet viser luftfoto af de nævnte marker, at der udover tidligere, men nu overpløjede gravhøje, også kan ses spor af i hvert fald ét hus, måske flere, og hertil spor af anden

aktivitet, så det er med en vis optimisme og fortrøstning, vi her i 2007 ser frem til en nærmere undersøgelse af dette område. Derfor er undersøgelserne nu koncentreret om dette område, og da der ydermere er inddraget metaldetektorer i undersøgelsen, er det med fortrøstning, vi starter vor undersøgelser i 2007, med håbet om at kunne fastslå landsbyen Skov Kastrups placering. Lige fra starten af undersøgelserne har det være meget forvirrende, at den nedlagte landsby Skov Kastrup tilsyneladende skulle være beliggende i Gunderslev Sogn. Befolkningen i denne landsby var under alle omstændigheder tiende-pligtige til Gunderslev Kirke, og blev betjent af præsten ved Gunderslev Kirke, hvilket kirkebogen for samme kirke til overmål bevidner, i form af dåb, fødsel, bryllup og dødsfald.

Selv om landsbyen Skov Kastrup havde en kortere afstand til Fuglebjerg Kirke end til Gunderslev Kirke, var det ikke så ualmindeligt, at en landsbys befolkning havde tilknytning til en kirke der ikke var placeret nærmest landsbyen. Der kunne f.eks. være gammel hævde på dette. Desuden kunne der være en ”retlig adgang til at søge samme kirke og betjenes af de derved ansatte”. Tilhørsforholdet var ofte bestemt af og havde relation til den gruppe af gårde, hvis tiende skulle svares til en bestemt kirke.

Oversigtskort over undersøgelsesområdet.

Efterskrift.

Endelig blev landsbyen Skov Kastrup tilsyneladende fundet.

Her den 21. januar 2007, en meget kold, blæsende og våd dag, blev der gjort fund på det område, vi på forhånd havde håbet

skulle vise sig at være placeringen af den forsvundne landsby Skov Kastrup.

Der var på ovenstående dato beskæftiget 5 personer fra morgenstunden med metaldetektorer, og de opdagede hurtigt, at der på et område syd for Tase, faktisk midt imellem denne lokalitet og Kastrup, var en høj koncentration af kulstof i jorden.

Det var på det område, der er mærket med et A. Her blev fundet talrige spor efter menneskelig aktivitet i en tidligere bebyggelse, der viste sig at indeholde keramik lige fra middelalderen og op til 1700-tallet og hertil fragmenter af både munkesten, og dele af lerstampede gulve. Mennesker har levet her.

I de par timer holdet bevægede sig rundt på dette område med deres metaldetektorer, væltede der bogstavelig talt fund med relation til menneskelig kultur op ad jorden, det være sig knogler og tænder fra heste, grise og køer, adskillige pyntebeslag, rester af bogbeslag, nogle dele af spiseredskaber, stumper af markredskaber og andre redskaber, slagter fra en smedje, dele af malmgryder, rester af forskellige bronzebeslag, keramiske tenvægte, rør fra kridtpiber, forskellige stumper af brændt lertøj farvet og ufarvet, forskellige former for nagler, og mange andre endnu ubestemme-

lige fragmenter af både metal og brændt ler.

Altså mange interessante fund gjort på et par timer, der viser nogle kulturlag, der stammer fra mange års menneskelig aktivitet, der igen viser, at der må have været en aktiv bebyggelse på dette sted.

Der er ikke endnu fundet vidnefaste spor af de bygninger, som landsbyen har bestået af, men der er dog tydelige spor efter bebyggelser på de steder, der på luftfotoet er mærket henholdsvis B og C, men der skulle gerne findes flere bebyggelser, for at man endeligt kan fastslå, at det var her landsbyen Skov Kastrup, der blev nedlagt i 1720, var placeret.

Dette område vil derfor i den kommende tid blive nærmere undersøgt for forhåbentlig endnu flere jordfund, og ikke mindst vil man forsøge en fastlæggelse af landsbyens gårde og huses placering i det spændende terræn.

Dog vil vi tage skyldige hensyn til de rugende ørne.

Her i januar måned foregår der derfor en nærmere registrering og bestemmelse af fundene, og senere vil undersøgelserne fortsætte på området.

I årsskriftet for "Borup Ris Venner" 2008 håber jeg, med hjælp fra mine metaldetek

tor- venner, at kunne afslutte mine undersøgelser om de to forsvundne landsbyer i det gamle Gunderslev Sogn, Tokkerup og Skov Kastrup, med en afsluttende artikel.

Så mangler der kun nogle mere præcise oplysninger om placeringen af bebyggelserne i den nedrevne og forsvundne landsby, Gunderslevmagle. ■

Luftfoto over undersøgelsesområdet.

Om Sandved-Per

En markant skikkelse omkring 1900-tallet her i omegnen af Sandved var den lokale slagter, der gik under navnet ”Sandved-Per”. Dengang brugte man ofte at give folk øgenavne eller tillægsnavne, så man aldrig var i tvivl om, hvem der taltes om. I min barndom havde vi i byen to, der hed Peter Olsen – den ene, der havde samlet æg til pakkeriet, underskrev sig altid ”Ægpeolen”.

”Sandved-Per” boede faktisk slet ikke i Sandved, men derimod i Arløsetorp, nærmere betegnet i det hus, der i dag hedder Arløsetorpvej 3. Det er et forholdsvis langt hus, og dengang var der beboelse i den ene ende og slagteri og dødkogeri i den anden. Den tids slagtere – vi taler her om tiden op til 1900 og lidt over – de havde alle mulighed for at afkoge deres affald og bruge fedtet til sæbefremstilling eller sælge det til sæbefabrikanterne. Da de i sagens natur var øvede i at afslagte et skind uden at skære huller i det, så kom folk ofte med en dødfødt kalv eller et selvdødt dyr for at få taget skindet af fejlfrit, så katastrofen ikke blev større end nødvendig.

Så langt så godt, der var bare den hage ved systemet, at indehaveren af slagteriet i sin daglige vandel jo både beskæftigede sig med kød til konsum og med selvdøde og ofte inficerede dyr, der f.eks. var døde af miltbrand, samtidig var det ham og kun ham, der bestem-

te hvilken kategori slutresultatet skulle henføres til.

”Sandved-Per” var vidt berømt, jeg husker min barnepike altid sang, når hun gik tur med os børn, og hun lærte os at synge:

*Ser I hvem der kommer her,
Det er Sandved-Pær
med sin magre mær.*

*Ser I hvad han har til jul?
Han har vognen fuld af sul.*

Jeg har kun truffet en enkelt af mine kunder, der kunne huske ”Sandved-Per”. Han havde truffet ham engang, han havde hentet en død so i hjemmet. Derimod havde jeg i 1946 besøg af dyrlæge Wollesen fra Rude, og han havde stiftet bekendtskab med ham til overmål, og de var alt andet end gode venner. Sagen var den, at Per havde en meget fin næse for, hvor dyrlægen havde patienter, især så han særlig til køer med kælvningsfeber – dem lærte vi nemlig ikke at helbrede før 1905 (Smidt, Kolding). Per vidste, at langt de fleste døde, og det vidste både ejeren og dyrlægen også, og selvfølgelig blev de billigere og billigere, efterhånden som livet ebbede ud, og da der jo ikke var nogen bakterier involveret, var det et oplagt emne for Per at overtage. At dyrlæge Wollesen så en gang imellem kom undervejs med hans forehavende og hjemsøgte

slagteriet og hældte en pot petroleum over kadaveret, var jo kun en streg i regningen.

Efterhånden blev man dog klar over, at der måtte etableres en eller anden form for kontrol. Jeg husker min professor på Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole indledte afsnittet om kødkontrol med en hel speciel tildragelse – jeg håber, jeg kan huske at referere ham korrekt:

I Tyskland og Danmark vedblev pølser at være en guddommelig spise, idet kun den gode Gud vidste, hvad der var i dem. En enkelt gang skete det dog, at også nogle journalister kom undervejs med ting og sager, som da en banevogn under rangering på Fredericia Banegård smuttede i havnen med 11 heste og en hestepasser. Den vindskibelige etat solgte hestene til en jysk pølsefabrikant for 19 øre pr. kg. Det var rørende billigt, men da havde de også ligget tre dage på bunden af Lillebælt.

Der kom nogen kontrol i gang først og især i byerne, men den blev foretaget af dyrlæger, som slagterne selv ansatte og betalte og ofte tillige bestemte, hvad de ville have stemplet. Da nu Per handlede en del på Næstved, var han nødt til at følge trop. Min viden desangående stammer fra slagter Cordes i Kyse. Hans far, der også boede mellem Kyse og Vallsved, havde ligesom Per både slagteri og dødkøgeri i samme arbejdsgang og har selvfølgelig

lig haft Per som en vægtig konkurrent. Han fortalte, at Per klarede sagen med et par blå vanter, der når de blev våde kunne afgive netop så meget farve, at varen fremstod som stemplet. Han fortalte også, at Per fragtede sit kød til Næstved på ladet af en fjedervogn med et lagen over og en puddelhund på bukken. Den hund passede på, at folk ikke stjal af kødet, men traf de under kørselen løsgående høns, så kunne den let og elegant apportere en, som Per så pillede undervejs og solgte på torvet.

Omkring 1915 blev de to håndteringer adskilt, således at de, der ønskede at handle med kød til konsum, ikke måtte beskæftige sig med selvdøde dyr, men den nuværende kontrol med levende syn og kommunal ansættelse af dyrlægen blev først indført i 1932.

Hj.

Arløsetorpevej 3 – Anno 2007.

Smeden Svend Dyhre Rasmussen som smed

Af Knud Danielsen

Som det fremgår af Svend Dyhres mange breve og dagbøger, var han meget interesseret i - og gjorde sig mange overvejelser over - livets tilskikkelser. Selv om det oftest "bare" var som selvlærd amatør, udfoldede han sig engang imellem som professionel fagmand - een gang smed, altid smed.

Ifølge dagbogen 3.5.1959 havde han fået fært af dronning Margrethe 1.s rigshofmester Anders Jakobsen Lunge, som i 1403-09 havde en hovedgård i Gunderslevlille. Den måtte han på jagt efter. Og den 19.5.1961 skrev han til prof. Axel Steensberg:

Jeg er tilfældigt kommet på sporet af den hovedgård i Gunderslevlille, som Anders Jakobsen Lunge beboede i tiden 1403-09. Manden på gården Eyvind Palmvang henvendte sig selv til mig - han havde haft et stykke mark liggende nær gården, hvori der havde været vedvarende græs i 10 år, nu var der sået havre, han har fundet munkesten på stedet og en del lerkarskår findes der vist også, men jeg kan jo få nogle skår af ham som De kan se på om de er fra Lunges tid..... På bagsiden at dette brev en tegning af en nøgle fra Gunderslevlille hovedgård som jeg har lånt af Eyvind Palmvang samtidig har han overladt mig en del overfladefundne skår....

I halvandet år skete der ikke mere i denne sag, men så skrev Dyhre til redaktør Henning Jessen, Næstved Tidende:

*Angaaende hovedgaarden i Gunderslevlille
Jeg har nøjere studeret den nøgle som du lånte et billede af og som stammer fra den gamle hovedgaard i Gunderslevlille - jeg har samtidig studeret de derfra paa overfladen fundne lerkarskaar ret nøje, og da jeg ikke endnu har set du har brugt dette stof kan jeg jo godt mere udførligt tilføje.*

Nøglen kan efter alt at dømme godt tilhøre 1400-1500aarene, læg bl.a. mærke til, at selve Nøgleøjet er formet i tre tunger, der danner et kors og falder godt i smag med datidens naive, fanatiske, gejstlige symbolik, nøglens nøjagtige længde er 17 cm, dens nuværende vægt er 144 gram.

Hvad skaarene angaar, saa repræsenterer de et tidsrum fra ca. 1100-1200aarene og helt ned til vor tid, saa man kan regne med, at stedet har været aktiv bebygget i ca. 800 aar hvilket udmærket kan passe paa byens navn Gunderslevlille, da man maa regne med at dengang Gunderslevmagle (det omraade som Gunderslevholm nu har opslugt, da der nemlig i tidligere tider laa en bondeby omkring Gunderslev kirke der hed Gunderslevmagle)

blev for stor aflagde den en by paa dens udmarker - d.v.s. først hovedgaarden i Gunderslevlille - siden kom flere til - man opkaldte dette sted efter moderbyen - siden begyndte man paa torperne (rupperne) men "lillerne" maa være de første aflæggerbyer - flere skaar kan maaske bevise endnu højere ælde paa Gunderslevlille.

Det maa antydes at alt skaarmateriale kun kommer fra overfladen endnu - ogsaa nøglen - og alt er omhyggelig samlet af Ejvind Palmvang der ejer hovedgaarden nu - Palmvang har velvilligst laant mig alt materiale - er levende interesseret i fortiden og yderst imødekommende med hensyn til eventuelle mindre undersøgelser og ham alene skyldes det at man kom under vejr med hovedgaardens egentlige plads.

Dette er kun en foreløbig overfladisk orientering om disse to byers og gaardes forhold senere skal jeg uddybe emnet meget mere udførligt - Jeg har masser af stof til dig som jeg skriver paa for tiden - du kunne jo komme en tur hvis du har Tid?

Venligst Svend Dyhre Rasmussen

Den 14.1.1962 skrev Dyhre atter til Steensberg:

Jeg havde i sidste uge besøg af denne Ejvind Palmvang fra Gunderslevlille, der bebor den gamle hovedgårds plads ... Jeg var ikke hjemme ... jeg tog så ind til Palmvang lørdag

eftermiddag 13.1.1962 og fik nogle pund overfladeskår.... Der var også en stor nøgle som blev fundet på hovedgårdspladsen hos Palmvang den var ca 18 cm lang og så ud som den lille tegning, jeg vil mene at nøgleøjet er præget af middelalderens gejstlige symbolik siden man har lavet det i korsform eller er det kløverbladsform - jeg har haft nøglen herhjemme og den er tegnet, fotograferet samt målt og vejjet og jeg har forsøgt at regne ud hvordan den er smedet.

Og således lyder smedens faglige vurdering:

Hammersmølle 10-1-1962 Nøglen fra Gunderslevlille Hovedgaard

Som jeg vil mene middelaldermeden har smedet nøglen.

Han har taget en "luns" godt og efter datiden rent og ikke for kulstofholdigt jern - han har vel taget saa stort et stykke saa han ikke skulle bruge tang i begyndelsen - det han nu skal lave kan nemlig svipse for ham - han har da udhamret en tynd plade A se plan A - ikke over 3 a 4 mm tyk - men han har da ladet en tunge løbe ud B, der senere skulle blive nøglens "kam" - den har han imidlertid ladet være tykkere inde ved "roden" ca. 6 a 7 mm hvis tykkelse hurtigt har taget af ind imod A, men er gaaet kileformet ud imod enden af B, hvor han igen har tyndet "kammen" ud til ca. 4-5 mm.

Vi maa foreløbig se bort fra F og G paa plan A

og se paa Plan B, hvor det udhamrede A stykke er kortere, stykket F er rundt og massivt og har vel oprindeligt været op til ca 15 mm tykt - stykket C er firkantet og har muligvis været op til 17 mm -

Et af de fire hjørner, hvor det gaar over fra firkantet til rundt, bærer svage spor af hjørnefacettering - havde dette været tilfældet med alle fire hjørner kunne nøglens stamme godt have være ottekantet.

Det maa være rigtigst at udelade den lille lap G, da baade stykket F og C er massivt.

Smeden har nu rullet den udhamrede flade A over imod "nøglekammen" B, efter at han maaske ogsaa først har lavet det øverste stammestykke skraat som angivet paa plan A ved G, for at faa et lidt sværere og stærkere "svøb" paa dette udsatte sted.

Han maa nu nøje passe paa, det skal være en "hulnøgle" og han maa da rulle A ind over en dorn og lægge fladen A's bagkant i "svejsesøm", man maa nu inderligt haabe for smeden, at han har faaet fat paa et stykke kulstoffattigt jern - ellers faar han ikke held med dette.

Hvad middelaldermeden har brugt som svejsepulver ved jeg ikke - men mon ikke han har brugt strandsand som os andre?

Nu kommer han den paabegyndte nøgle i ilden

- en sagte, men hvidglødende ild og en ren ild uden slagter - det kræver denne del af processen - hjælperen holder den dorn parat der skal sættes ind i hullet, for ikke at selve hullet skal blive svejset til, men dornen skal kun være rødvarm.

Smeden og hans hjælper maa nu være fuldt koncentreret - de maa faktisk være eet menneske nu, saalænge dette staar paa - lynhurtige og arbejde sammen uden et eneste ord, alt drejer sig om sekunder - jernet begynder nu at "sprutte" som en stjerneaster - smedens øjne stirrer ufravendt paa stykket - han vender og drejer det - han drysser sand paa, for ikke det skal "løbe", hjælperen passer paa dornens temperatur - han bør, saavel som smeden, kende det rette øjeblik.

Nu - smeden stadig tavs - trækkes jernet ud - alt er parat - ambolten ren - en speciel lille hammer til dette laasesmederi paa plads - hjælperen stikker dornen ind og smeden banker med smaa, men meget hurtige slag - det er den yderste ende ved kammen man har taget først - det skal lykkes denne gang, ellers gaar der for meget svind i jernet dersom det skal op paa de varmegrader endnu engang - hullet til laasetappen skal ogsaa være ordentlig - men det lykkedes - saa nogenlunde da - (men nu mange hundrede aar efter er svejsesømmen gaaet lidt op udfor kammen) - men jernet maa i ilden igen og den sidste ende, stammen, svejses - dette lykkes ogsaa - en lille revne fra kammen og op efter synes at antyde svejsesømmen.

Smeden glatter efter med sin lille hammer, han hæger og kærtegner den nu tildels færdigsmedte nøgleende, skabertrangens og haandværkerens glæde giver ham nyt mod paa dagen - og livet - det der nu er tilbage ved nøglen er rutinearbejde, men nu maa smeden bruge tang og gribe om den færdigsmedte kam med, og han kan saa, som Plan B angiver, have smedt en tynd rektangulær stang ud, paa ca 8 mm x ca 5 mm og som Plan A angiver x ca 190 mm lang - den kan han have smedt paa to maader alt efter jernets kvalitet - er jernet godt, kan han som angivet ved K smede den lige ud og lægge den om ved ansats - er jernet mindre godt kan han gaa ud til siden, direkte i den begyndelesstilling som nøglens øje skal have, se som angivet ved D.

Nu er der saa kun tilbage at forme nøgleøjet, som i dette tilfælde med tre tunger, og man kan godt sige de danner noget i retning af korsform, maaske paavirket af datidens gejstlige symbolik.

Det er ikke givet at smeden har svejset den frie ende af nøgleøjet (det er K paa plan A - L paa plan B) fast til stammen, imidlertid er den ikke forenet med nøglestammen i den tilstand nøglen har nu.

Ja, saa har smeden kun tilbage at lave de forskellige indskæringen og hak i nøglekammen, samt at afpudse stykket - og saa har nøglen faktisk været færdig.

Og er det ikke rigtig som jeg har bedømt fremgangsmaaden, ja saa maa det være forkert.

*Svend Dyhre Rasmussen
Hammersmølle*

Den 10 Januar det herrens aar 1962.

Resultatet blev, at Dyhre i oktober 1962 for Næstved Museum fik gennemtruffet en prøvegravning i området med deltagelse af prof. Steensberg, hans elev Svend Nielsen, Hans Ole Hansen, Palmvang, Museumsinspektør lektor Michelsen, grev Ahlefeldt Laurvig, arkitekt Vestergård Jensen og 15-16 arkæologistuderende - og naturligvis med Dyhre til at gøre det hårde gravearbejde.

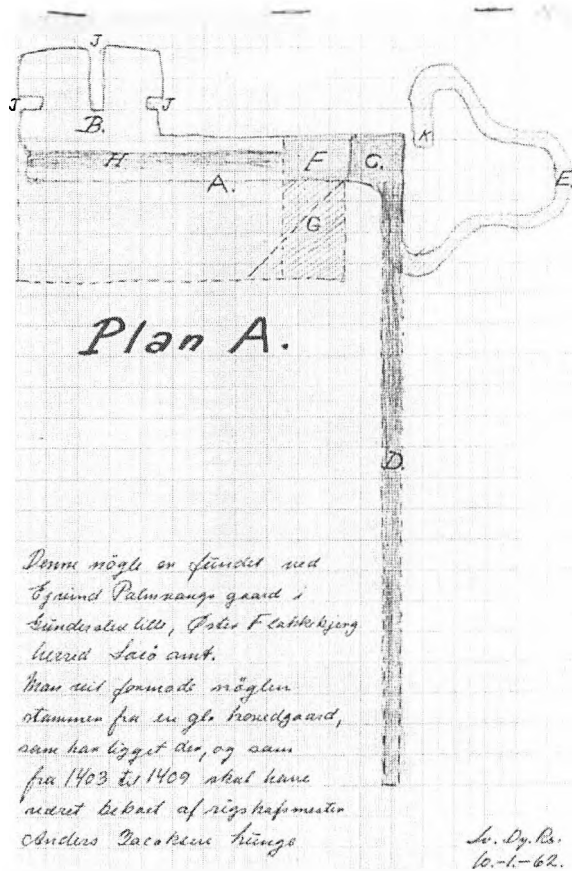
Hvad man fandt, syntes at være resterne af en bondegård fra 1700-tallet. Men man opgav ikke håbet om ved en fremtidig udgravning at kunne finde rester af den middelalderlige hovedgård under bondegården eller endnu dybere, under dennes tidligere forgænger.

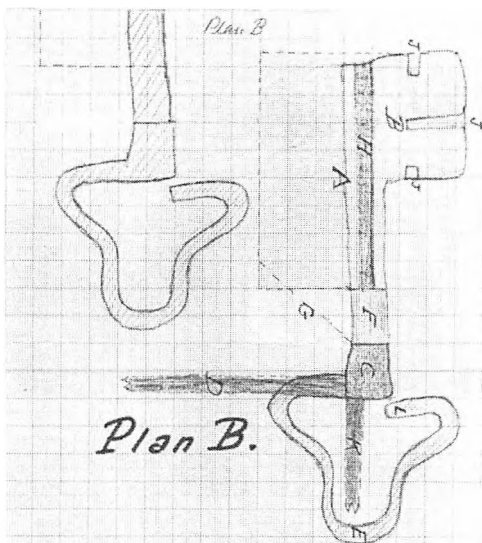
Da Dyhre stod og ventede på, at Skelbæksgårdens Maskinstation skulle komme og tildække udgravningen, skrev han i sin notesbog:

Enten man nu ved lidt eller meget om hovedgården i Gunderslevlille så er den store mængde af fragmenter der uomtvistelig hidrører fra munkesten og tagtegl i sig selv bevis nok til at her har hovedgården ligget og som følge deraf er denne prøvegravning ikke "et skud i blinde"

som så mange måske vil mene da man ofte har hørt udtalelser som "at hovedgården kunne da også have ligget et helt andet sted i Gunderslevlille by" men det har den nu engang ikke - den har ligget her hvor vi gravede.

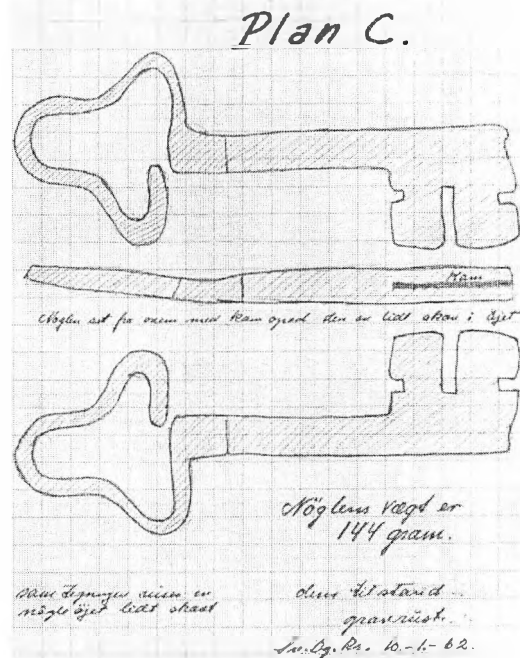
Hvad nøglen har været brugt til, ved ingen - men den ligger nu på Næstved museum, og vi tror nok, vi ved, hvordan den er blevet smedet!

Plan B.

A. den udhængende flade	H anden fremgang
B. ansatte til nøgletrom	maade for det hængende
C. firkantet stykke	stang
D. udhængende stang til øje	L den fine gren
E. øje	
F. rundet stykke	Nøglets vægt da den
H. hængende i stammen	blev fundet 144 gram
J. indskrænkning og blok	Lu. Dy. No. - 10-1-62.

Plan C.

Denne tegning viser en
nøgle øjet lidt skævt

Nøglets vægt er
144 gram.

denne til stanset
granrøst.
Lu. Dy. No. 10-1-62.

Fra Dyhre Rasmussens arkiv, 1962-64

Af Preben V. Andersen.

I efteråret 1962, får Svend Dyhre Rasmussen kontakt arkæolog, lærer Axel Johansson. I det første brev fra Dyhre, der er dateret 22.11.1962, skriver han: ”Jeg har tænkt meget over vor samtaler, mere end De måske aner, og jeg har længe skulle have skrevet til Dem. De har bedt mig om, at De gerne ville vide lidt om, hvordan jeg bærer mig ad med at finde de forskellige ting. Jeg er nu ikke kompetent til at lære fra mig, men det forhindre dog ikke, at jeg godt kan redegøre for mine erfaringer, og mine oplevelser i skovene, da det jo ikke kan bortforklares, at jeg har set mangt og meget rundt om i skovene”.

Dyhre uddyber nu over et par sider, hvor slemt det står til med kulturen i dette land, ud fra, hvad de havde talt om. Det er helt klart, at Dyhre er faldet pladask for Axel Johansson. Han bruger blandt andet udtrykket ”Jeg husker, hvad De sagde fra ord til andet!”. Det var nogenlunde de samme ord, Dyhre brugte, efter det første møde med Axel Steensberg i 1950.

Når et menneske har vundet Dyhres tillid, er der ingen grænser for, hvad han kan fortælle. I dette tilfælde, hvor korrespondancen mellem Axel Johansson og Dyhre, stod på fra 1962 til 1964, blev det fra Johansson 12 breve og 103

sider, fra Dyhre 27 breve og 341 sider samt en rapport på 275 sider!

Hvad rapporten angår skriver han i det første brev: ”Jeg har så tænkt mig at nedfælde mine erfaringer i stilebøger, som jeg sender til dem”. Rapporten indeholder selvfølgelig hele historien om skilsmissen i 1945, børnene der ikke ville kendes ved ham, helbredet og den næsten altid dårlige økonomi.

Han starter meget naturligt med at fortælle om skovene, om problemer med at finde den rigtige måde at måle Borupris op på, om problemer med at få målebordsblade med indlagt koordinater

Men senere skriver han til Johansson, hvilke emner han havde tænkt sig i første omgang at fortælle om. Han kalder dem ”Blandede Kulturobjekter” af nyere dato, næsten alle inden for de sidste 500 år, og de er: Iskældre, Dyrespring, Hustomter af nyere dato, Gamle trækulsmiler, Oldensvins aktiviteter, Tingsteder, Galgebakker, Rettersteder og Stejlebaner.

Senere vil han behandle Veje, Hulveje, Vadesteder, Landsbytomter, Vandmøller, Voldsteder, Helligkilder og andre kilder, Sygdomstræer og Dansetræer.

Jeg har plukket nogle af emner ud, som måske kan have medlemmernes interesse.

Iskældre

Jeg blev i sommeren 2006 spurgt om, af et nyt medlem, hvorfra Iskælderskoven, der ligger ude ved Hestehavevej og Tystrupvej, havde det navn.

Jeg blev umiddelbar svar skyldig, men vi havde begge den antagelse, at der måtte have været en såkaldt iskælder derude engang i fortiden. Forskellig litteratur blev undersøgt, og personer med tilknytning til området adspurgt, men uden navneværdige oplysninger.

Her skal vi høre Svend Dyhre Rasmussens fortolkning og beretning:

”Der var jo en tid, hvor man ikke havde fryseanlæg og man ”isede” da, det var nemmest på de større gårde, til mejeribrug og til husholdning. Da herregårdene dengang havde mejerier, inden andelsmejeriernes tid.

Man gravede et mægtigt hul i skoven, - helst i en banke, eller på siden af en sådan, for vandafledningens skyld, og man valgte skoven af den grund, at de skyggefulde træer hindrede solens varme i at opvarme jorden i den grad, som på et åbent land.

Når så søer, kær og andre vandsamlinger om vinteren var frosset til, så kørte man is op i hullet, dækkede isen med løv som man i for-

vejen havde samlet og lagt over på den opgravede jord, for at den ikke skulle fryse hård, derefter kom jorden på, så det har lignet en lille gravhøj, man havde så is sommeren igennem, man kunne godt have flere iskældre på en stor herregård.

Inden næste vinter blev hullerne, (iskældrene) i skoven eller parken rensed op, og det samme gentog sig igen.

Sjældent får man det dog foræret så grangiveligt som en skov her lidt N.Ø. for min bopæl, og N. for Kastrupgaard, den ligger helt oppe i det N.V. hjørne af målebordsblad M 3724 Skelby og hedder **Iskælderskoven**, og hullet findes der endnu.

Det er altså den slags huller, som man kan træffe at støde på, og vel ikke så langt fra de store gårde, denne her ved Kastrupgaard ligger kun ca. 600 m N. for gården, regnet i fugleflugt.

Lad mig lige pointere, inden jeg forlader dette objekt, at i dette tilfælde med **Iskælderskoven**, kommer stednavnet os til megen stor nytte, på den anden side var det rart at vide hvad man kaldte skoven inden ”iskældertiden”, men vi ser altså her et eksempel på stednavn, og et sandsynligt objekt sammen, - senere mere om stednavne i skove, der kan åbne uendelige interessante perspektiver – måske helt ned i hedensk tid?

Jeg arbejdede mig i sin tid frem til Borups position ved hjælp af stednavne”.

Det skal afslutningsvis bemærkes, at det er i **Iskælderskoven**, at havørnefamilien holder til, og ifølge Sjællandske den 22. juni 2006 har Naturklagenævnte besluttet at lukke skoven for offentligheden for at beskytte havørnene i området.

Derfor må vi desværre vente et stykke tid med at bede om tilladelse til at finde hullet i **Iskælderskoven**.

Gamle Trækulsmiler

Hvor langt trækulsbrænding kan føres tilbage her i Danmark det ved jeg ikke, men sikkert mange hundrede år – nogle mener helt ned i forhistorisk tid, men de miler jeg endnu har truffet på, har nu ikke noget med oldtid at gøre, men de kan være ”forræderiske”, og gang på gang går man i vandet på grund af dem.

Når man træffer dem i skoven ligner de til forveksling små gravhøje – en slags tuegrave, eller hvad man nu skal sige.

Jeg traf engang en hel lille koloni af dem omkring et surt hul i en skov, og jeg spekulerede meget på det, og synes det var et mærkeligt sted at finde grave, indtil jeg fandt på at grave ned med skeen, eller bare spyddet, så kan man blive klar over hvad det er, da der kan ligge mange centimeter tykt lag trækul dernede,

men næsten hver gang hopper man på den, så i denne forbindelse har det jo en hel del med oldtid at gøre, netop for milernes store lighed med mindre grave.

Jeg gravede en kenotafgrav ud i 1959, der så nøjagtig ligesådan ud i sine konturer.

Man kan også finde dem på de dyrkede agre, især på de områder, hvor der har stået skov, overdrev eller fælleder indtil for 100 til 150 å 200 år siden.

Hvor de selvfølgelig ikke giver sig tilkende som små forhøjninger, men som sarte pletter der kan ses på lang afstand, og går man hen til sådanne trækulskoncentrationer, som vel dårlig kan være andet end gamle miler.

Jeg arbejdede ret intensivt med dette problem en overgang for år tilbage, idet jeg konstaterede, at under dem blev der al-dannelser, når der var sand-undergrund, både gul, brun og rødsand lod sig kitte sammen, varierende storgrynet, andre steder kompakt jern-al, der kunne give sig de mest komiske udslag på afgrøderne på sådan en plet, alt efter som milten havde været brugt meget, samt undergrundens beskaffenhed og på hvad tid og i hvor rigelig mængder nedbøren faldt det pågældende år.

Mange steder bemærkede jeg dette, som for eksempel i Snesev Overdrev, i Rejnstrup

Kirkeskov og enkelte steder på Kastrupgårds mark og også på Helleruphusets marker.

Ja, her må vi igen ty til matrikelskortene, thi skal min teori holde nogenlunde stik, skal der altså have stået skov de pågældende steder, for i hvert fald 250 år siden.

De nærmere omstændigheder hvordan jeg fandt frem til resultaterne, og påvisning af trækul i de ældste miler på dyrket land, kan vi springe over, dersom det ikke interesserer Dem at høre om.

En anden ting er, at når talen nu er om sarte pletter og andre farvenuancer på dyrket ager, så kommer vi vel ind på noget der vil blive meget vigtigt siden hen, når jeg vil skrive om mine erfaringer uden for skoven, thi der er mange slags sarte pletter at tage hensyn til, som både vedkommer den forhistoriske og den nyere tid.

Det gælder selvfølgelig for alle ting, at vi må se dem eksempelvis hvor de forefindes. ■

Fuglebjerg Kommune 1966-2006

af Bertel Hansen

Fuglebjerg Kommune blev dannet den 1. april 1966 ved sammenlægning af 6 små sognekommuner, Fuglebjerg, Førsløv, Hårslev-Ting Jellinge, Krummerup, Tystrup-Haldagerlille og Gunderslev. Indbyggertallet var lige godt 5.000. I 1970 blev den i 1966 dannede Holsteinborg Kommune opløst, og den tidligere Kvislemark-Fyrendal Kommune blev en del af Fuglebjerg Kommune. Hermed kom indbyggertallet op på ca. 6.200.

I 2006 var indbyggertallet ca. 6.600.

Fra 1. januar 2007 blev Fuglebjerg Kommune sammenlagt med Suså, Holmegaard, Fladså og Næstved Kommuner.

Baggrunden

Den 13. august 1841 blev lovgrundlaget for landkommunerne i Danmark skabt. Det var jo i enevældens tid, så man talte ikke om en lov, men om en "Anordning". Der havde været spæde tilløb tidligere, idet der allerede i 1803 var etableret lokale fattigkommissioner og i 1814 skolekommissioner. Men den 1. januar 1842 trådte "Anordning angående Landkommunevæsenet" i kraft. Nu opstod der en kommunal inddeling, der svarede til den kirkelige pastoratsinddeling, dvs. kommunerne kom til at bestå af et, to eller tre kirkesogne, som havde fælles sognepræst. Købstæderne havde i 1838 fået en anordning om deres be-

styrelse, og i 1840 havde hovedstaden fået nye bestemmelser for sit styre.

I 1842 havde kommunerne kun få opgaver: De mindre veje og vandløb, skolevæsenet – dog med stærk statslig styring – og fattigvæsenet var de væsentligste punkter på dagsordenen.

Først lang senere kom ting som biblioteksvæsenet, hjemmesygeplejen, sundhedsplejen og hjemmeplejen til. Byplanlægning og spildevandsafledning interesserede kun landets største kommuner.

Den 1. januar 1842 blev også amtsrådene etableret. Amtsrådenes virkefelt indskrænkede sig til sognekommunernes område indtil kommunalreformen i 1970, hvor amtskommunerne udvidedes til også at omfatte de tidligere købstadskommuner.

Det område, som i dag udgør Fuglebjerg kommune, blev i 1842 inddelt i 6 sognekommuner, nemlig

Fuglebjerg-Krummerup

Tystrup-Haldagerlille

Gunderslev

Førsløv

Kvislemark-Fyrendal og

Hårslev-Ting Jellinge.

Opdelingen svarede til pastoratsinddelingen, bortset fra Gunderslev sogn, som også dengang sammen med Skelby sogn i det daværende Præstø amt udgjorde ét pastorat. Men her betød amtsinddelingen altså, at pastoratet måtte opdeles i 2 kommuner.

Betegnelsen sogneråd blev først indført med lov om landkommunernes styrelse af 6. juli 1867 og med virkning fra 1. januar 1868. Indtil da brugtes betegnelsen "sogneforstanderskab".

Den sognekommunale inddeling, som blev foretaget i 1842, og som i øvrigt svarede til de fattigdistrikter, som var blevet oprettet i 1803, varede med få ændringer indtil 1966. I vores område blev der gennemført en ændring pr. 1. oktober 1926, hvor Fuglebjerg-Krummerup kommune blev delt i to kommuner. Traditionen siger, at der var opstået uenighed mellem "bønderne" i Krummerup og "byfolket" i Fuglebjerg med hensyn til, om kommunen skulle etablere fortove i Fuglebjerg by. Og det resulterede altså i en deling af kommunen og fortove på gaderne i Fuglebjerg.

Det var i øvrigt ikke noget særsyn, at kommuner blev delt. Statsmagten havde tilsyneladende pragmatisk syn på kommuneinddelingen: Stort set alt administrativt arbejde i landkommunerne blev dengang udført ulønnet og frivilligt af sognerådets medlemmer - og ud

fra den betragtning var mindre kommuner vel at foretrække.

I vores omegn blev også andre kommuner delt, f.eks.: Agersø-Omø i 1858, Marvede-Hyllinge i 1904, Herlufmagle-Tybjerg i 1908 og Lyngø-Vester Broby i 1915.

Antallet af sognekommuner i Danmark udgjorde i 1842 1021. Det tilsvarende tal udgjorde i 1960 1306, hvoraf dog de 129 kommuner kunne tilskrives tilvæksten som følge af genforeningen i 1920. Hvis vi ser bort fra denne tilvækst, var nettoantallet af kommuner steget med 156. Rent faktisk var der i perioden dannet 176 nye kommuner, idet 20 "landdistrikter" var blevet indlemmet i købstæder.

Kommunesammenlægningerne blev gennemført i perioden 1962-1970. Enkelte blev gennemført i 1962 og 1964 - en ret stor del i 1966 - og igen en lille klump i 1968. Der var i alle tilfælde tale om frivillige sammenlægninger. I 1970 gennemførtes hovedparten af sammenlægningerne - og det var ikke i alle tilfælde på frivillighedens basis. Mange kommuner har - ganske som Fuglebjerg - været gennem 2 sammenlægninger. Og nogle kommuner blev - ligesom Holsteinborg - først sammenlagt og derefter delt igen for at indgå i nye sammenlægninger.

Der blev holdt valg i den nye Fuglebjerg Storkommune den 8. marts 1966 - altså kun 3

uger før kommunen var en realitet. Der skulle vælges 15 medlemmer. De 12 medlemmer blev valgt på forskellige fælleslister, mens de sidste 3 var valgt på socialdemokratiske lister. Sognerådsformanden for den tidligere Fuglebjerg kommune, forpagter Georg Hansen, Castrupgård, blev "storkommunens" sognerådsformand. Han beklædte også formandsposten i skoleudvalget. "Forpagter Hansen", som han foretrak at blive kaldt, var en markant og myndig person, som ikke yndede at blive sagt imod. Men han kæmpede hårdt for at få sine synspunkter igennem, også selv om

sognerådets møder skulle trække ud på den anden side midnat.

Næstformand blev den tidligere sognerådsformand fra Tystrup-Haldagerlille kommune, gårdejer Johannes Christensen, Næblerødgården, som også blev formand for teknisk udvalg, Socialudvalgsformandsposten tilfaldt Agnethe Mølbak, Hindholm, som havde været medlem af Førsløv sogneråd.

Arbejdsformen fra de gamle sogneråd blev taget med ind i sogneråds- og udvalgsarbejdet i den nye "storkommune". Ingen sager var for

Fuglebjerg Sogneråd 1966-1970. Forreste række fra venstre Helge Jensen, Gunnar Jørgensen, Agnethe Mølbak, Georg Hansen, Johs. Christensen, Johs. Larsen, Oluf Larsen. Bagerste række fra venstre: Jens Aa. Petersen, Johs. Petersen, Laurits Kindberg, Willy Wessel, Fr. Gustafsen, Jens Chr. Pedersen, Ancher Andersen, Lars Peter Hansen. (foto Henry Rasmussen)

små til at blive behandlet i udvalg og kommunalbestyrelse, og perioden er også kendetegnet ved lange dagsordner og lange møder i sognerådet. Diæter fik man kun for møder i dagtimerne, og udvalgsformændene fik ingen løn for deres arbejde.

Udvalgene holdt møder 2 gange om måneden. For at spare på diæterne blev det ene møde holdt om aftenen.

Med til billedet hører, at der var gratis tobak til møderne - og det er ingen overdrivelse, at luften var tyk og til tider næsten

uigennemsigtig i mødelokalet.

I periodens begyndelse blev alle møder holdt på kommunekontoret, som lå i den vestlige ende af Fuglebjerg skoles ældste bygning (1934-bygningen), men i efteråret 1967 blev det nye rådhus taget i brug. Her var indrettet en dejlig sal til sognerådets møder samt 2 mindre mødelokaler til udvalgmøder. Der

Fuglebjerg Rådhus ca. 1970 (foto Henry Rasmussen)

var ingen, som spekulerede på handicapvenlighed - mødelokalerne var på 1. sal og uden elevator. Rådhuset rummede dengang også kommunebibliotek og sygekasse.

Allerede inden kommunesammenlægningen i 1966 havde sammenlægningsudvalget ansat Arne Feldberg som ”kæmner” – først efter hans afgang i 1988 blev stillingsbetegnelsen ”kommunaldirektør” indført.

Den 1. april 1970 kom kommunalreformen, og vi måtte gennem endnu en kommunesammenlægning.

I 1966 var der syd for Fuglebjerg kommune blevet dannet en ”storkommune”, bestående af de 3 tidligere kommuner Kvislemark-

Fyrendal, Holsteinborg-Venslev og Ørsløv-Sdr.Bjerge. Det var en af de mindre storkommuner med kun ca. 3.000 indbyggere. Den havde intet naturligt centrum - den største bymæssige bebyggelse var Bisserup, som lå ude i kommunens udkant og adskilt fra resten af kommunen af skoven. Kommunekontoret havde til huse i en mindre del af alderdomshjemmet i Rude. Kommunalreformkommissionen bestemte, at denne kommune ikke var levedygtig, og at den skulle deles mellem Fuglebjerg og Skælskør kommuner. Fuglebjerg fik tilført den tidligere Kvislemark-Fyrendal kommune med 1.111 indbyggere og Skælskør fik den øvrige del. Og dermed fik Fuglebjerg kommune forbindelse til havet. Valget i 1970 blev døden for de lokale lister. Ud over Socialdemokratiet og Det radikale Venstre, som også i 1966 stillede op på partipolitiske lister, opstillede Det konservative Folkeparti, Venstre og Socialistisk Folkeparti. En tværpolitisk liste - Centerlisten - opstillede 4 kandidater, men fik ingen valgt. Socialdemokratiet fik 5 mandater, Det radikale Venstre 1, Det konservative folkeparti 2 og Venstre 7. SF kom ikke ind i varmen. Fra den nye del af kommunen blev valgt 3, nemlig Peter Jørgensen, Tornemark (Venstre), Christen Lundsgaard, Tornemark (Socialdemokratiet) og Gregers Kjeldsen, Kvislemark (Venstre). Alle tre var tidligere medlemmer af Holsteinborg sogneråd. Georg Hansen (nu konservativ) blev genvalgt som formand og blev nu efter den nye styrel-

seslov betegnet som borgmester. Peter Jørgensen blev næstformand og kunne kalde sig viceborgmester. Og sogneråd udgik som betegnelse og fik det tungere navn kommunalbestyrelse.

Peter Jørgensen blev formand for socialudvalget, mens borgmesteren blev formand for kulturudvalget. Jens Chr. Pedersen blev formand for ejendomsudvalget - det nye udvalg, som skulle stå for fysisk planlægning og anlægsarbejder.

Valget i 1974 bragte ikke den store forandring i kommunalbestyrelsens sammensætning. Fremskridtspartiet var dukket op på den politiske arena, og det smittede også af i Fuglebjerg. Fremskridtsmanden Otto Andersen, Tomemark, fik plads i kommunalbestyrelsen - et mandat, som Socialdemokratiet måtte aflevere. De Konservative havde et dårligt valg, men bevarede dog trods en tilbagegang på 28% sine 2 mandater. Men Georg Hansen måtte - vistnok overraskende for de fleste - aflevere borgmesterposten til Venstres Jens Chr. Pedersen. Det var klart en skuffelse for Georg Hansen, som også valgte at udtræde af kommunalbestyrelsen året efter. Viceborgmester blev skoleinspektør Niels Aage Christensen, som også fik socialudvalgsformandsposten. Han måtte imidlertid anmode om at træde ud i 1975, hvor Evald Pedersen overtog viceborgmesterposten og Max Holger Hansen posten som socialudvalgsformand.

Valget i 1978 kostede de konservative og Venstre hver et mandat, som gik til Fremskridtspartiet og den nye liste "Tværsocialistisk Gruppe" - forkortet TSG. De 2 nye medlemmer fra Fremskridtspartiet - Erling Bendy Andersen og Anny Maisted - og TSGs medlem Jane Nielsen måtte kæmpe hårdt for at få indflydelse. Ved konstitueringen blev begge lister spist af med et absolut minimum af pladser i udvalg m.v.

Makkerparret Jens Chr. Pedersen og Evald Pedersen fortsatte som henholdsvis borgmester og viceborgmester. Hans V. Hansen, som var blevet socialudvalgsformand efter Max Holger Hansen, fortsatte på denne post. Socialdemokratiets gruppe revnede - de 3 "gamle" medlemmer Lundsgaard, Gunnar Jørgensen og Jens Aage Petersen forlod gruppen og dannede "Lønmodtagernes Fællesliste". Tilbage i gruppen sad postbud Allan Petersen ganske alene.

Denne kommunalbestyrelsesperiode var i øvrigt ikke på fire år, men kun på tre år og 9 måneder, således at valgperioderne herefter kom til at bestå af fire hele kalenderår.

Valget i november 1981 kostede de radikale pladsen i kommunalbestyrelsen. Fremskridtspartiet mistede også den ene af sine to pladser. Socialdemokratiet vandt et mandat og havde nu to pladser, og Venstre gik frem fra seks til syv pladser. De tre udbrydere på Lønmodtagernes Fællesliste holdt skansen og blev alle tre genvalgt.

Jens Chr. Pedersen og Evald Pedersen fortsatte som henholdsvis borgmester og viceborgmester, og Hans V. Hansen fortsatte også som socialudvalgsformand.

Kommunalbestyrelsen 1986-1989.

Forreste række fra venstre Kirsten Garde Nielsen, Tove Risum, Povl T. Jensen, Ingrid Hansen, Astrid Vestergaard, Jane Nielsen. Bagerste række fra venstre: Sigfred Jacobsen, Allan Petersen, Hans V. Hansen, Chr. Lundsgaard, Jens Chr. Pedersen, Chr. Dahl, Helge Andersen, Poul Rosengreen, Torsten Elm.
(foto Henry Rasmussen)

Budgetbehandlingen i efteråret 1985 gik i øvrigt over i historien. Der var mange ændringsforslag - og der var på forhånd ingen aftaler indgået. Der blev stemt - tilsyneladende på kryds og tværs - og beskatningsprocenten hoppede fra 16,6 til 18,8, en stigning som gav genlyd langt ud over kommunegrænsen.

Sidst på sommeren i 1985 revnede Venstres gruppe. Borgmester Jens Chr. Pedersen, Hans V. Hansen, Evald Pedersen og Finn Andersen meddelte, at de ikke ville genopstille på Venstres liste, og Otto V. Hansen stillede en række betingelser for at ville lade sig genopstille. De frafaldne Venstrefolk dannede herefter "Borgerlisten".

Valget i november 1985 gav stor udskiftning i kommunalbestyrelsen - syv nye medlemmer. Venstre gik tilbage fra 8 mandater til 4. Borgerlisten fik 2 mandater - Jens Chr. Pedersen og Hans V. Hansen.

De Konservative fik 110 stemmer mere end ved valget i 1981 og gik frem fra 1 mandat til 3 mandater - det var klart nok dem, som fik gevinst ved at være i valgforbund med Venstre og Borgerlisten.

TSG fordoblede sit mandattal til 2. Socialdemokratiet gik frem fra 2 til 3 mandater og Lønmodtagernes Fællesliste gik tilbage fra 3 mandater til 1 mandat.

P.T. Jensen blev valgt til borgmester, Hans V. Hansen blev viceborgmester og Torsten Elm

socialudvalgsformand. P.T. Jensens borgmestertid kom kun til at vare knapt halvandet år. I foråret 1987 tvang sygdom ham til at søge orlov. Hans V. Hansen indtog midlertidigt borgmesterstolen, Helge Andersen viceborgmesterposten og Knud Pøhl blev indkaldt som suppleant for P.T. Jensen. I efteråret søgte P.T. Jensen om at måtte udtræde af kommunalbestyrelsen, og der skulle således en ny konstituering til. Der blev lavet en aftale mellem Venstre, Socialdemokratiet og Tværsocialistisk Gruppe, som bragte Sigfred Jacobsen i borgmesterstolen. Han var på ferie i Florida, da aftalen blev indgået, og han er så vidt vides den eneste borgmester i Fuglebjerg, som har fået posten tilbudt i USA. Hans V. Hansen beholdt viceborgmesterposten.

Inden omkonstitueringen var der i øvrigt sket noget i den socialdemokratiske gruppe. Først forlod Allan Petersen gruppen for at blive løsgænger, og Chr. Lundsgaard fra Lønmodtagernes Fællesliste atter meldte sig under den røde fane i Socialdemokratiet, inden han ved periodens udløb forlod kommunalpolitik.

Kort tid efter sin udtræden af kommunalbestyrelsen døde P.T. Jensen.

Det var også i denne periode, at kommunalbestyrelsen måtte ophøre med at holde møder på rådhuset. Administrationen var vokset, og den dejlige mødesal blev inddraget til kontorer. Møderne blev herefter holdt i bibliotekets sal. I 1988 gik Fuglebjerg kommunes kommunaldirektør gennem 22 år, Arne Feldberg, 65 år,

på pension. Han blev afløst af Egon Bo, som kom fra en stilling som økonomichef i Nakskov kommune.

Valget i november 1989 blev et kanonvalg for Venstre og for borgmester Sigfred Jacobsen i særdeleshed. Venstres stemmetal steg fra 737 i 1985 til 1159 i 1989. Heraf tegnede borgmester Sigfred Jacobsen sig alene for 735 stemmer. Det hidtil højeste personlige stemmetal i Fuglebjerg kommunes historie.

Venstre gik frem fra 4 til 6 mandater, Socialdemokratiet gik frem fra 3 til 5 mandater, De konservative mistede 2 mandater og havde nu kun et medlem i kommunalbestyrelsen, TSG beholdt sine 2 mandater, og Borgerlisten beholdt sit ene mandat.

Sigfred Jacobsen blev genvalgt som borgmester, den konservative Knud Pøhl blev viceborgmester, Torsten Elm beholdt formandspladsen i socialudvalget. Den nyvalgte Henrik Willadsen blev formand for teknik- og miljøudvalget og Kirsten Garde Nielsen blev formand for undervisnings- og kulturudvalget. Det tidligere medlem af Folketinget for Fremskridtspartiet og senere De frie Demokrater Ole Maisted var opstillet af Venstre og blev nu valgt ind i kommunalbestyrelsen. Ole Maisted medbragte folketingsmanerer og bidrog på forskellig måde til at gøre kommunalbestyrelsens møder mere fornøjelige - i hvert fald for tilhørerne. I den første tid talte han stående - og hans polemiske og ofte barske ironiske form bragte smilene frem i mødelokalet. At

hans synspunkter ofte var meget skarpe og ikke altid helt i overensstemmelse med resten af Venstres gruppe, gjorde ikke underholdningsværdien mindre for tilhørerne.

I 1990 kom det atter til et kommunaldirektørskifte, idet Egon Bo allerede efter halvandet år søgte nye udfordringer som kommunaldirektør i Slagelse kommune. Han blev afløst af Hugo Pedersen, som kom fra en stilling som kontorchef i Vestsjællands amtskommunes socialforvaltning.

Venstre holdt skansen ved valget i november 1993 og bevarede sine 6 mandater. De konservative genoprettede situationen og fik 3 mandater, heriblandt Søren T. Hansen, hvis parti - Borgerlisten - havde nedlagt sig selv i slutningen af den foregående periode. Socialdemokratiet mistede et mandat og havde nu 4 medlemmer. TSG bevarede sine 2 mandater. Sigfred Jacobsen var hurtigt ude og fik lavet en konstitueringsaftale med Socialdemokratiet - men uden om de konservative, der ellers betragtede sig som valgets vindere.

Sigfred Jacobsen fortsatte som borgmester, den nyvalgte venstremand Jørgen Frausing fra Kællerød blev viceborgmester, Torsten Elm (A) blev formand for social- og kulturudvalget og Henrik Willadsen (V) for teknik-, miljø- og erhvervsudvalget.

Også denne periode har bragt et kommunaldirektørskifte, idet Hugo Pedersen i 1994 forlod Fuglebjerg til fordel for stillingen som kom-

munaldirektør i Hørsholm. Hans afløser blev Ib Kristiansen, som kom fra en stilling som administrationschef i Græsted-Gilleleje kommune.

Perioden 1994-97 vil blive husket af eftertiden. Fuglebjerg skole blev renoveret og Førlev skole blev flyttet til nye bygninger i kommunens sydlige ende under det nye navn: Grønbroskolen.

Grønbroskolen blev et varmt emne på kommunalbestyrelsens dagsorden. Venstres gruppe var vel tæt ved at sprænges, "de unge løver" Jørgen Frausing, Henrik Høier og Henrik Willadsen gik imod Grønbroskolen sammen med den konservative gruppe, som fik et nyt medlem, nemlig Elsebeth Rasmussen, som var blevet valgt på den socialdemokratiske liste. Skolen blev således besluttet opført af et flertal på 8 nemlig 3 fra Venstre, Socialdemokratiet (3) og TSG (2).

Skolesagen gav et dårligt klima i Venstre og kommunalbestyrelsens arbejde i det hele taget. Kommunens likviditet samtidig var blevet stærkt forringet i periodens løb, og Grønbroskolen fik bestemt også sin del af skylden for de pekuniære vanskeligheder. Virkeligheden var, at de budgetoverskridelser, som havde med Grønbroskolen at gøre, var meget små, og at der over en længere årrække var blevet underbudgetteret på en del af de sociale konti, bl.a. børnepasning, børn og unge og ældreområdet, hvilket resulterede i mange tillægsbevillinger i millionklassen. Den brede enighed og forståelse, som der var lagt op til

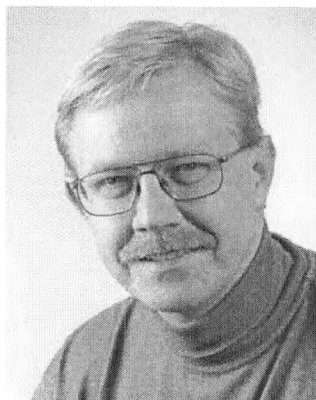
ved periodens begyndelse, endte i strid og unyttigt ordkløveri.

Valget den 18. november 1997 blev imødeset med megen spænding. I Socialdemokratiet havde Jan-Aage Rasmussen udfordret Torsten Elm som partiets spidskandidat - men blev slået ved urafstemningen med en ganske lille margin. Hos Venstre blev opstillingsmødet en gys, idet medlemmerne vragede Sigfred Jacobsen som borgmestercandidat og placerede ham på en fjerdeplads på listen. Henrik Willadsen, Henrik Høier og Jørgen Frausing besatte de 3 øverste pladser i den nævnte rækkefølge. Sigfred Jacobsen gav dog til kende, at han stadig var kandidat til borgmesterposten, hvis valgresultatet måtte vise, at vælgerne fortsat ønskede ham som borgmester. I samme forbindelse gjorde Jørgen Frausing opmærksom på, at også han gik efter posten som borgmester.

I sommerens løb havde nogle familier, som følte sig dårligt behandlet i forbindelse nogle sager, som var blevet behandlet i forvaltningen og i kultur- og sundhedsudvalget, haft pressens bevågenhed. Her fandt Jørgen Frausing en ny platform. Han opstillede sammen med 4 andre på en ny liste - Borgerlisten. Valget blev en stor overraskelse for de fleste. Borgerlisten fik i alt 1149 stemmer, hvoraf 991 var personlige stemmer på Jørgen Frausing. Alle fem kandidater på listen blev valgt. Venstre blev halveret til 3, de konservative til

2, mens TSG og Socialdemokratiet bevarede status quo med henholdsvis 2 og 3 mandater. Konstitueringen blev en langvarig proces, og Jane Nielsen (T), som var det medlem, som havde længst anciennitet og således skulle indkalde til det konstituerende møde, måtte udsætte mødet til den sidste dag - den 15. december. Luften var kold mellem Borgerlistens 5 medlemmer og de øvrige 10. Meldingen gik på, at Borgerlisten kun ville være med i en konstitueringsaftale, hvis Jørgen Frausing blev borgmester. Forhandlingerne mellem de 10 gik trægt, og både Henrik Willadsen (V) og Holger E. Hansen (C) blev nævnt som borgmesteremner. Til sidst lykkedes det at få brikkerne til at falde på plads, om end TSG måtte melde fra på et enkelt punkt, nemlig valget af borgmester.

Henrik Willadsen blev borgmester, Holger E. Hansen viceborgmester og formand for teknik-, miljø- og erhvervsudvalget. Det blev nødvendigt at dele kultur- og sundhedsudval-

Henrik Willadsen blev Fuglebjergs sidste borgmester 1997 – 2006.

get i 2 for at få kabalen til at gå op. Den nyvalgte socialdemokrat Aase Noltensmejer blev formand for det sociale udvalg og den afgående borgmester Sigfred Jacobsen blev formand for børne- og kulturudvalget. Det konstituerende møde bragte ikke forståelse mellem Borgerlisten og de øvrige partier. Snarere tværtom - Jørgen Frausing bad om ordet i forbindelse med valget af borgmester og fik - da dette var overstået - lejlighed til at sige sin mening om konstitueringsforhandlingerne og om flere navngivne medlemmer af kommunalbestyrelsen. Det blev aldrig rigtig hverdag i denne kommunalbestyrelse - valgkampen forud for kommunevalget i 2001 kom praktisk talt til at vare i 4 år. Borgerlisten holdt sig ude af beslutningsprocesserne - eller blev holdt ude, alt efter fra hvilken side tingene blev anskuet. Ind i mellem kom det til alvorlige sammenstød mellem borgmesteren og Jørgen Frausing, og tonen var alt andet end hjertelig.

Det var i denne periode, elektronikken holdt sit indtog i kommunalbestyrelsen. I sommeren 1999 blev medlemmerne udstyret med Pc'er, der via ISDN forbindelser blev koblet op på kommunens netværk.

Selv om det kneb med samarbejdet i kommunalbestyrelsen, blev der alligevel i denne periode taget omfattende samarbejdsinitiativer. Men det var samarbejder på tværs af kommunegrænserne.

Hashøj og Fuglebjerg kommuner havde gennem nogen tid gjort spæde forsøg, men i første omgang blev det kun til fælles personale på rensningsanlæggene. Men senere kom en fælles musikskole og et fælles folkebibliotek. Selskabsligningen krævede et større samarbejde, så her kom Skælskør, Sorø og Stenlille også med.

Et stort anlagt projekt med samarbejde på 6 fronter mellem Fuglebjerg, Hashøj og Skælskør kuldsejlede langt henne i forløbet. En fælles skatte- og inkassoafdeling for Fuglebjerg, Hashøj, Sorø og Stenlille kommuner måtte også opgives efter at der var opstået uenighed mellem borgmestrene om besættelse af stillingen som fælles skattechef. Hashøj og Fuglebjerg Kommuner gik herefter i samarbejde om fælles lønkontor, fælles teknik- og miljøforvaltning og fælles skatte- og inkassoafdeling.

Der blev også etableret samarbejder på en række andre områder, f.eks. psykiatriområdet, beskæftigelsesområdet og hjælpemiddelområdet – her var det Fuglebjerg, Hashøj og Skælskør Kommuner, som gik sammen.

En sag, som plagede kommunalbestyrelsen i hele perioden, var den såkaldte "Flyveaske-sag". I slutningen af den foregående periode havde kommunen truffet aftale om salg af en industrigrund i Flemstofte, og køberen havde deponeret ca. 18.000 tons flyveaske på grunden. Handelen blev aldrig til noget, og de svenske firmaer, som ulovligt havde eksporteret asken til Danmark, fik størsteparten af

asken eksporteret videre til et deponi i Norge. En mindre del af asken var dog lovligt indført i Danmark. Ud over denne del af askebjerget blev der efterladt en bunke, som svarede til vægtforøgelsen på grund af regn. Disse to mængder – i størrelsesorden ca. 2.000 tons – lå stadig tilbage på grunden ved valgperiodens udløb. Kommunen forsøgte at rejse retssag mod Miljøstyrelsen for at få dom for, at Miljøstyrelsen skulle fjerne asken til deponiet i Norge. Men en ny bekendtgørelse om, at der først kunne gives tilladelse til udførelse af asken, hvis genanvendelse i Danmark ikke var mulig, gjorde, at kommunalbestyrelsen i 2001 valgte at opgive retssagen.

I slutningen af 1999 valgte kommunalbestyrelsen at lade kommunaldirektør Ib Kristiansen pensionere. Han blev afløst af økonomichef Bo Gatzwiller, 38 år, som inden ansættelsen i Fuglebjerg Kommune havde været ansat som administrationschef på Håndværkerhøjskolen i Haslev.

Valget den 20. november 2001 blev noget helt særligt, fordi der på samme dag blev holdt både kommune- og amtsrådsvalg og folketingsvalg. Folketingsvalget blev udskrevet den 30. oktober og dermed blev valgkampen til kommunevalget trængt i baggrunden. Men samtidigheden betød også, at stemmeprocenten til kommunevalget blev 13 % højere end normalt. Og det har selvfølgelig haft betydning for valgresultatet.

Hele den socialdemokratiske gruppe havde valgt ikke at genopstille. Socialdemokratiet opnåede alligevel et uændret mandattal. De tre nyvalgte socialdemokrater blev Kirsten Andersen, Sandved, som i den foregående periode havde været inde som suppleant for Jan-Aage Rasmussen i næsten et år, Kaj Nørrelund, som i den forrige periode også havde fungeret som suppleant, og Arne V. Pedersen, som sprængte listen. Valget af sidstnævnte fik nok nogle af socialdemokraterne til at gispe – dels fordi han er kendt som en kontroversiel person uden overvældende partidisciplin, dels fordi han har en fortid som kandidat for Fremskridtspartiet ved tidligere kommunevalg.

Begge TSGs kandidater, Jane Nielsen og Hanne Jahn blev genvalgt.

Venstre øgede dog sit mandattal til fire. Borgmester Henrik Willadsen blev den eneste, som fortsatte i den nye kommunalbestyrelse. Den tidligere borgmester Sigfred Jacobsen stillede ikke op. Og Thomas Linulf opnåede ikke genvalg. De nyvalgte blev Henrik Høier, som var medlem af kommunalbestyrelsen fra 1994-1997, Otto Poulsen og Karen Becker.

For de konservative blev valget status quo. Holger E. Hansen, Knud Pøhl og Søren T. Hansen blev alle genvalgt. Dog ikke uden dramatik. På valgaften blev der konstateret stemmelighed mellem Knud Pøhl og Torben Hansen fra Sandved, og en lodtrækning faldt ud til Torben Hansens fordel, men ved en

efterfølgende omtælling, som i øvrigt blev begæret af Borgerlisten, som kun var 3-4 stemmer fra at erobre et mandat fra de konservative, blev der fundet 8 stemmer mere til Knud Pøhl.

Borgerlisten havde ikke noget godt valg. De kom ind med 3 mandater. Jørgen Frausing kunne stadig notere det største antal personlige stemmer ved valget. Hans O. Sejersbøl blev også genvalgt. Birger Lücking stillede ikke op igen, idet han flyttede fra kommunen, og Marianne Grand opnåede ikke genvalg. Nyvalgt blev Anne Madsen.

Konstitueringen forløb væsentlig hurtigere end fire år tidligere. Allerede 24 timer efter at valgresultatet var kendt, havde Henrik Willadsen stort set en aftale på plads. En aftale, som omfattede 12 af kommunalbestyrelsens 15 medlemmer. Borgerlisten kom heller ikke denne gang ind i varmen. Henrik Willadsen bevarede borgmesterposten, Jane Nielsen blev viceborgmester og formand for et nyt udvalg, Idé- og Udviklingsudvalget, Holger Hansen bevarede sin formandspost i Teknik- og Miljøudvalget, den nyvalgte socialdemokrat Kirsten Andersen blev formand for Socialudvalget, som i øvrigt fik tilført opgaver fra det tidligere Børne- og Kulturudvalg, og Henrik Høier blev formand for det udvalg, som nu fik navnet Børneudvalget, og hvis arbejdsområde blev skoler og daginstitutioner.

Den 1. september 2003 foretog kommunalbestyrelsen en omkonstituering. Dette skete i sammenhæng med en omstrukturering af for-

valtningen, som blev foretaget for at imødekomme krav om fritvalgsordninger og bestiller/udfører-modeller. Økonomiudvalget overtog opgaven som driftsudvalg på alle områder, bortset fra det tekniske område. Der blev nedsat et myndighedsudvalg med Henrik Høier som formand, Teknik- og Miljøudvalget fortsatte uændret og beholdt således både myndigheds- og driftsopgaver, og Idé- og Udviklingsudvalget sine driftsopgaver og skiftede navn til Udviklingsudvalget.

I foråret 2003 lykkedes at blive et problem kvit. Et firma, som havde specialiseret sig i nedbrydning og knusning af beton og andre byggematerialer, købte Flemstoftegrunden og fik lov til at bruge den resterende mængde flyveaske til befæstelse af grunden.

Men et andet alvorligt problem dukkede op. Kommunens likviditet var over et par år blevet ganske væsentlig forringet, og i foråret 2003 konstateredes det, at den gennemsnitlige likviditet gennem det sidste år havde været under 0. Det betød, at kommunen blev sat under administration – et skærpet tilsyn fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Det viste sig, at der havde været alvorlige fejl i kommunens budgetter for 2002 og 2003 samt i overslagsårene. Der blev foretaget budgetopstramninger og lavet genopretningsplaner, som skulle sikre, at kommunens likviditet er genoprettet ved udgangen af 2006.

I løbet af 2003 gik det op for kommunerne, at en ny kommunalreform var ganske nært forestående. I januar 2004 afgav Strukturkommis-

sionen sin betænkning, hvilket gav næring til spekulationer om Fuglebjerg Kommunes fremtid. At kommunen skulle kunne overleve som selvstændig kommune, var der ingen som troede på. Konstruktionen Skælskør, Hashøj og Fuglebjerg blev hurtigt opgivet – der var simpelthen for få indbyggere og et for lille potentiale. Der tegnede sig derefter to muligheder – en kommune på omkring 80.000 indbyggere med Næstved, Fladså, Holmegaard, Suså og Fuglebjerg eller en kommune på omkring 50.000 indbyggere med Sorø, Stenlille, Dianalund, Suså og Fuglebjerg.

I begyndelsen af 2003 forlod Bo Gatzwiller Fuglebjerg Kommune til fordel for jobbet som kommunaldirektør i Tønder Kommune. Han blev afløst af Poul Kold, som kom fra en stilling som udviklingschef i Solrød Kommune.

I august 2004 besluttede Kommunalbestyrelsen sig for en sammenlægning omkring Næstved. Hen over efteråret blev der truffet tilsvarende beslutninger i Fladså, Suså og Holmegaard kommuner. Ved et stort arrangement den 13. december 2004 i Den nye Ridehal i Næstved skrev de fem borgmestre under på en tilkendegivelse om kommunesammenlægningen til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Selv om valgperioden udløb den 31. december 2005, skulle kommunalreformen først træde i kraft 1. januar 2007. Kommunalbestyrelsens valgperiode blev derfor forlænget med

et år. Der blev alligevel holdt kommunevalg den 15. november 2005, hvor der blev valgt 31 medlemmer til Sammenlægningsudvalget for Næstved Kommune, som pr. 1. januar 2007 skifter status til kommunalbestyrelse/byråd.

Kun 2 kandidater fra Fuglebjerg opnåede valg til sammenlægningsudvalget, nemlig Otto V. Poulsen, Tornemark (Venstre), og Kirsten Andersen, Sandved (Socialdemokraterne). Kirsten Andersen var den eneste socialdemokratiske kandidat fra Fuglebjerg.

En række medlemmer af den siddende kommunalbestyrelse stillede op, men opnåede ikke at blive valgt. Det gjaldt borgmester Henrik Willadsen og Henrik Høier fra Venstre, Holger Hansen fra Det Konservative Folkeparti, Jane Nielsen, TSG, som stillede op for Enhedslisten, Jørgen Frausing og Hans Sejersbøl fra Borgerlisten, som var blevet sluttet sammen med to lokallister i Næstved under navnet "NæstvedListen".

Det ikke bedre i Holmegaard Kommune, som også kun fik valgt to medlemmer ind (2 fra liste A). Fladså fik indvalgt 3 medlemmer (2 fra V og 1 fra A), Suså fik til alles overraskelse valgt 6 medlemmer ind (5 fra liste A og 1 fra liste V). De resterende 18 medlemmer blev valgt fra Næstved – heraf alle 6 nye medlemmer.

Valgets sejrherre blev Socialdemokraterne med Næstveds borgmester Henning Jensen som topscorer. Socialdemokraterne fik absolut flertal i Sammenlægningsudvalget med 17

mandater. SF, Radikale og Dansk Folkeparti fik hver 1 mandat. Venstre fik 9 mandater og Konservative 2. SF, Radikale og Dansk Folkeparti valgte at gå i valggruppe sammen med Socialdemokratiet, mens Venstre og Konservative udgjorde den anden valggruppe.

Samarbejdet med Hashøj Kommune om et fælles folkebibliotek blev opløst pr. 1. januar 2006. Begge kommuner indgik en betjeningsaftale med Næstved Kommune for året 2006. Den fælles musikskole for Hashøj og Fuglebjerg Kommuner blev ophævet – dette skete pr. 1. august 2006.

To temaer kom til at fylde meget i kommunens sidste leveår. Det ene tema er lokaldemokrati – hvordan skal det fungere i lokalområderne, når vi bliver en del af en meget stor kommune med 80.000 indbyggere? En masse borgere tog udfordringen op og var med at skabe rammerne for det borgerråd, som blev valgt i februar 2006 og fik Henrik Høier som formand. Det andet tema er bosætning – hvad gør vi for at skaffe den befolkningstilvækst, som er nødvendig for, at der også i fremtiden er forretninger, skoler, daginstitutioner osv. i vores del af den nye kommune? Også her var borgerne inddraget i projektet. I sammenhæng med dette tema blev der vedtaget kommuneplantillæg og lokalplaner, som udvidede butikscentret ved Byagervej, udlagde et nyt boligområde øst for Næstvedvej og placerede en omfartsvej fra Korsørvej til Lundevej vest og

nord om Fuglebjerg. Alle tre projekter blev igangsat i 2006. Så selv om likviditeten var stram, blev det en periode med stor anlægsaktivitet. Ud over de nævnte blev Torvet fuldstændig omlagt, og der blev gennemført omfattende kloakeringsprojekter og opført et helt nyt rensningsanlæg ved Arløse.

Kommunalbestyrelsens møder var gennem nogle år afholdt forskellige steder. Efter bibliotekssalens inddragelse flyttede møderne til Fuglebjerg skole, først til lærerværelset og siden til fællessalen, dog således at en del af møderne i sommerhalvåret blev holdt rundt om i kommunen. Men i 2003 skete der det, at Fuglebjerg fik sit eget lille kulturhus – den gamle rejselade ved kroen var blevet istandsat med hjælp af byfornyelsesmidler, og fra oktober 2003 holdt kommunalbestyrelsen sine møder i denne bygning.

Kommunekontoret, administrationsbygningen, rådhuset i Fuglebjerg - kært barn har mange navne - ser ud til at forblive i kommunale eje efter kommunalreformen. Fra 2007 skal huset rumme en biblioteksfilial, et lokalt borgerservicecenter, et områdekontor for børn og unge samt lokalhistorisk Arkiv. ■

Pastor Niels Miskows erindringer

v/ Preben V. Andersen

I 1978 skrev pastor Niels Miskow, Krummerup-Fuglebjerg Pastorat, sine erindringer, et lille A4-hæfte på 20 sider, som han kaldte ”Glimt fra mit liv”.

Det er både interessant og morsom læsning, da Miskow ikke er uden en dejlig, frisk humor.

Indledningsvis fortæller han, at han er født i København i Rømersgade ved siden af Socialdemokratiets Forsamlingsbygning, i dag har Arbejdermuseet til huse i bygningen, et stort og spændende museum.

Hans far var sanglærer og komponist, hans mor var landmandsdatter fra Fyn. Forholdene i hjemmet var små, men moderen havde altid lagt lidt til side fra de bedre tider til de onde.

Under hans opvækst var han hæmmet af en øresygdom, som man på den tid ikke havde effektive midler imod.

Da han skulle begynde i skolen, sagde skolebestyreren til hans mor: ”Den lille dreng kan vi vist ikke lære noget” – en udtalelse, som han senere skulle gøre til skamme, da han forlod skolen som student.

Efter mange og lange overvejelser besluttede Miskow sig til at studere teologi under første

verdenskrig, og da den sluttede, var han færdig med sit studium og kunne skrive cand. theol. på sit visitkort.

Han søgte arbejde i øst og vest, overalt uden resultat; det var hårde tider, og da hans far kun var en ”fattig spillemand”, måtte han tage, hvad der bød sig af vidt forskelligt arbejde, og det spændte lige fra høstkarl på Lolland til pianist ved en biograf og timelærer på en realskole.

Skønt han godt var klar over, at han var ung og uerfaren, søgte han præsteembeder og fik en stilling som kapellan i Skive, men det var ingen succes.

Han skulle som 2. præst i Skive arbejde sammen med Indre Mission, men han, som var opvokset i et kunstnerhjem i København, hvor der kom alle slags mennesker, og hvor der var liv og glade dage samt efter datidens opfattelse stort frisind. Han forstod ikke de gamle missionsfolk, og de forstod ikke ham.

En dag fik han besøg af missionæren på stedet. Han lagde hånden på klaveret - det var et som Miskow havde lejet, da hans kærlighed til musikken var stor – og han sagde strengt: ”Ved De, at det er djævelens værk?” ”Nej”, svarede jeg, ”Det er Hornung og Møllers!”

Efter forskellige jobs inden for kirkeligt arbejde, havner han som 3. præst ved Budolfi Kirke i Ålborg, og her befandt han sig godt, takket være gode præstekammerater, medarbejdere og stiftsprovst Barsøes hjem, der altid stod åbent for præsterne og mange andre.

Men som snart 40-årig tænkte han på at søge et selvstændigt embede.

På sin 40 års fødselsdag, den 25. november, sad han og skrev en ansøgning om et embede som sognepræst for Krummerup og Fuglebjerg sogne.

Niels Miskow skriver:

Det var i de tider, hvor der var ca. 30-40 ansøgere til hvert embede - jeg følte, at mine udsigter var yderst ringe. Ansøgningen var skrevet, stilet til Kongen.

Den sidste søndag før jul, 4. søndag i advent, hvor teksten er "Røsten i Ørkenen", skulle jeg have eftermiddagsgudstjenesten i kirken. Der er 840 siddepladser, men kirken var så godt som tom, denne sidste søndag før jul.

Kirkebetjenten så helt højtidelig ud, da han kom mig i møde og hviskende sagde: "Der er et menighedsråd i kirken i dag hr. pastor".

Jeg blev meget betænkelig og urolig. "Det må være fra Krummerup og Fuglebjerg, som jeg

har søgt, og så er der næsten ingen i kirke", svarede jeg.

Gudstjenesten tog sin begyndelse, og fuld af bange anelser besteg jeg prædikestolen. Teksten var som sagt "Røsten i Ørkenen", og da jeg så ud over kirken, hvor de 840 siddepladser var så godt som tomme, bemærkede jeg fire herrer, som sad på de midterste bænke og så stramme ud.

Med rystende stemme begyndte jeg: "Der er intet så tomt som i ørkenen, intet træ, ingen busk, intet dyr eller menneske, stilhed hersker overalt. Men i denne stilhed lød der et budskab, et budskab fra én, som var sendt med det".

I det samme lød der en stemme fra det nederste hjørne i kirken: "Jeg vil ud, dette her det keder mig sgu" "De må ikke bande i kirken", protesterede jeg, "ellers må de forlade stedet".

Det var en subsistensløs og fortrukken maler, som var tyet ind i kirken for at få lidt varme, og her var han faldet i søvn, indtil orglet og salmesangen havde vækket ham.

Da han var faldet til ro, tog jeg fat på ny, denne gang endnu mere ængstelig end før: "Der er intet så tomt som en ørken": (det skulle da lige have været som denne kirke, havde jeg nær sagt).

Men så begyndte den fulde mand igen, idet han vendte sig om og begyndte at lede. ”Hvor er min hat?” ”Er der ingen, som har set min hat? jeg skal finde min hat, jeg kan jo ikke gå, uden jeg har min hat”.

Jeg var fortvivlet. – De må forholde Dem roligt, ellers bliver De vist ud”. ”Jeg skal nok gå, men jeg skal have min hat”, svarede den fulde mand stædigt.

Kirkebetjenten, en forhenværende underofficer, tog nu affære. Han vidste, hvorledes et sådant subjekt skulle behandles, og lidt efter lød der et brag, og for tredje gang tog jeg fat, men angsten kolde sved løb mig ned af ryggen. Denne gang blev jeg ikke afbrudt, og det lykkedes mig at fremtrylle bodsprædikanten Johannes Døberen som midt i ørkenen beredte vej for Ham, der er julens konge.

Efter gudstjenesten kom de fire herrer hen og præsenterede sig. Det var ganske rigtigt menighedsrådsmedlemmer fra Krummerup-Fuglebjerg sogne.

Jeg begyndte med at undskylde, at der kun var en enkelt i kirke, ”og han var tilmed fuld”, tilføjede menighedsrådsformanden.

”Skal vi ikke gå hjem til mig og tale sammen, og så kan vi få en bid brød og en øl?” Det forslag syntes de fire herrer åbenbart godt om, og snart sad vi bænkedede hjemme hos mig,

mens min husbestyrerinde fremtryllede et fad smørrebrød og dertil øl og snaps.

”Vi ville gerne vide, om præsten er gift?” begyndte formanden.

”Næ-jo-ja, det vil sige”, stammede jeg, som nu fuldstændigt havde tabt modet, men så erklærede jeg lige ud, at sagen forholdt sig sådan, at jeg kendte en dame, en cand. mag., som var lærervikar i København, men hun ville bestemt ikke flytte over til Jylland for at blive gift med en fattig tredjepræst. Efter denne tilståelse blev der en dyb tavshed, men så tilføjede jeg: Hvis jeg blev sognepræst, ville sagen måske stille sig anderledes”.

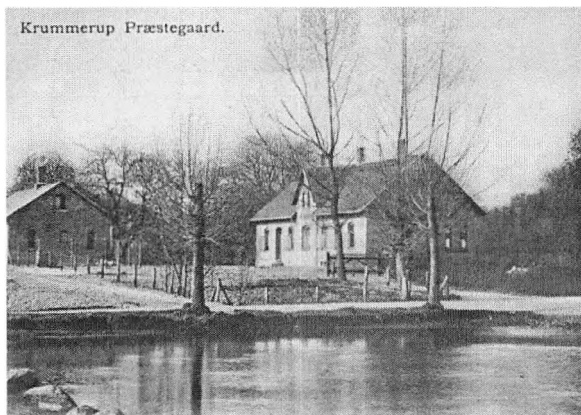
Et par måneder senere – det var vist nok henimod Fastelavn – ringede telefonen. ”Det er biskoppen”, lød en stemme. ”Tillykke, hr. sognepræst”. ”Hr. biskop”, stammede jeg, ”De må ikke gøre nar af en sølle kapellan”. ”Jamen, jeg gør ikke nar, det er sandt med Deres udnævnelse - den lyder ”Det har under den 12. ds. behaget Hans Majestæt at udnævne Dem til sognepræst for Krummerup og Fuglebjerg menigheder i Roskilde Stift”.

”Hr. biskop, hr. biskop”, det var det eneste, som jeg kunne fremstamme. Senere på dagen glødede telefonrådene mellem Ålborg og København. Der blev ført en samtale med lærervikaren i København, som nu var villig

til at blive præstekone og rykke ind i Krummerup Præstegård.

Præstefolk i Krummerup og Fuglebjerg pastorat

Som præstefolk dumpede vi lige ned i det såkaldte "hellige land", som biskop Mynter kaldte Sydvestsjælland på grund af den vækelse, der her fandt sted i midten af det forrige århundrede. Indre Mission kunne følge rødder dybt tilbage til denne tid.

Krummerup Præstegård i begyndelsen af 1900-tallet

I Fuglebjerg findes et stort missionshus, der danner en lys og festlig ramme omkring de mange aktiviteter, som finder sted der.

I de år, hvor jeg var præst for de to menigheder, var det købmand Hans Davidsen, der var sjælen i det kirkelige arbejde. Han var formand for missionshuset. Foruden en omfat-

tende købmandsforretning fik han tid til at lede og deltage i de mange møder, som afholdtes.

Søndagsskolen stod hans hjerte særligt nær, og hans plads i kirken stod sjældent tom. Det var ufatteligt, hvad købmand Davidsen kunne overkomme, men hemmeligheden ved hans liv var hans stærke tro, som førte til ydmyg tjeneste for Guds Riges sag.

Ved hans side stod trofast hans hustru Anna Davidsen, som var meget betydelig og en flitig kvinde. Hun åbnede sit hjem gæstfrit for de mange talere og andre, som havde ærinde til Fuglebjerg Missionshus.

I Krummerup var det landmanden Johannes Olsen, som prægede menighedslivet i sognet og det lille, men hyggelige missionshus.

Han havde en god og sund forstand, og sammen med sin hustru Kristine udførte han et stort og uegennyttigt arbejde både som menighedsrådsformand, i ledelsen af missionshuset, søndagsskolen samt K. F. U. M & K.

Johannes og Kristine Olsens hjem stod ligeledes altid åbent for enhver, det være sig ung eller gammel. Disse to prægtige og uegennyttige mennesker var en stor støtte for et par forjagede og ofte rådvilde præstefolk, og det var en glæde at måtte regne dem for vore personlige venner. Uden sådanne mennesker og

medarbejdere ville arbejdet i de to sogne nok have været følt håbløst.

Jøderne

Det var i 1932, jeg var kommet til Krummerup-Fuglebjerg, og de første år tegnede til at blive lyse og lykkelige, men ude i Europa trak, som årene gik, mørke skyer, og det kom til at se mere og mere truende ud, efterhånden som Hitler styre strammere sit jerngreb.

I 1937 havde jeg overværet et møde, som Israelsmissionen afholdte i K. F. U. M. i København. Ved denne lejlighed talte frk. Hofmann Bang. Hun opfordrede sine landsmænd til at forsøge at skaffe pladser på danske landbrug til unge jøder, hvis situation var mere end fortvivlet, for, som hun sagde, hvis der kunne skaffes dem en landbrugsdannelse, var der mulighed for, at de kunne optages i kibbutzer i det daværende Palæstina.

Jeg rejste hjem efter at være kommet i forbindelse med sekretær frk. Magna Hartvig fra Mosaisk Samfund, som jeg havde lovet at prøve at skaffe plads til fire unge jøder.

Den 11. november 1937, en tåget efterårsaften, kørte vi til Sandved Station til toget. Ud af dette steg 12 jøder – i stedet for de aftalte fire – nu var gode råd dyre, men takket være danske landboeres hjælpsomhed og gæstfrihed lykkedes det at få dem alle vel i hus og beskæftiget ved landbruget. Med i betingel-

serne for at få indpas i en jødisk kibbutz hørte, at disse unge, som alle havde tysk som modersmål, fik lært hebræisk. Til dette formål stillede vi vores konfirmandstue til rådighed, hvor én af de kvindelige ledere Miriam Michaelis, dr. phil. fra Berlins Universitet to gange ugentlig gav dem undervisning.

Vi fik disse unge tæt ind på livet og kom til at holde af dem, lige som vi mærkede, at de også fik tillid til os og blev venner med os.

Disse unge trivedes tilsyneladende godt i de danske landbo hjem, hvor de følte sig trygge og blev godt behandlet – så vidt så godt!

Men en forårsnat i 1940 brød det for alvor løs: Da vi vågnede om morgenen i det fredelige Krummerup, erfarede vi, at Danmark i nattens løb var blevet besat af tyske invasionsstyrker.

Vi var rystede i vore sjæles inderste, men det var for intet at regne i sammenligning med, hvad de unge jøder følte. De var simpelt hen panikslagne. De kom til vor dør tidligt om morgenen, deres ansigter var præget af fortvivlelse: ”Skjul os, fra at blive skudt”, var det eneste, de kunne sige. Vi forsøgte at berolige dem, og det lykkedes efterhånden nogenlunde. Nå, helt så galt gik det heldigvis ikke.

Takket være gode mennesker, blandt andre fiskere ved Bisserup og andre steder i landet, slap de bort og nåede omsider via Sverige til

”det forjættede land”, hvor de efter mange omskiftelser, strabadser og utroligt hårdt, langvarigt legemligt arbejde fik startet en kibbutz ”Dalia” ved Karmel. Det, som tidligere var en ørken, blev lidt efter lidt forvandlet til en frugtbar oase med dejlige citrusfrugt, vinmarker, ja endog skov med dejlige løvtræer.

Den 5. maj blev en vidunderlig, uforglemmelig dag. Folk strømmede sammen i præstegården, hvor to unge modstandsfolk hejste flaget, som havde været gemt væk i ”de 5 forbandede år”, som de blev kaldt.

Vi blev en stor flok samlet hos os den dag. Under hele besættelsestiden havde vi mærket et enestående sammenhold, det kom naturligt til udtryk den 5. maj, hvor der om morgenen blev holdt en fællesandagt i Krummerup præstegård, og om aftenen en gudstjeneste i Fuglebjerg kirke. Der blev også ringet med kirkeklokkerne en hel time den morgen.

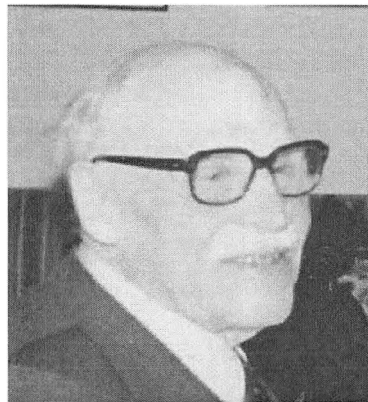
Alle følte vi en helt usædvanlig glæde og befrielse. Midt i glædesrusen siger min lille 5-årige pige: ”Far, hvorfor er I så glade?” ”Fordi Danmark er blevet frit igen”, svarede jeg. ”Kan vi så få gratis bolsjer i Brugsen?” spurgte barnet. ”Ja, det kunne vi og meget andet”.

Disse lyse forårsdage fløj af sted, feststemningen holdt sig længe både hos os og over hele landet.

Hvad der også var med til at forhøje glæden for os i præstegården var et telegram fra Israel, som nåede frem til os nogle dage senere. Det var fra vore jødiske venner og indeholdt de tre ord:

”Er I levende?” – De vidste, at det at være ven med jøder kostede noget i besættelsestidens Danmark.

Ikke længe efter fulgte et brev fra dem. Det sluttede med disse ord: ”I Tyskland mistede vi troen på Gud og mennesker, men i Danmark fik vi den tilbage”.

*Pastor
Niels Miskow –
fotograferet på
sin 90 års fødselsdag.
(privat foto).*

Besættelsestiden havde slidt hårdt på mine nerver, og da jeg kort efter måtte lade mig indlægge på Sorø Sygehus for at blive opereret, og da det efter operationen viste sig, at kræfterne svigtede i det højre ben på grund af en udbredt årebetændelse, tabte jeg modet og søgte min afsked.

Heldigvis tabte min hustru ikke helt modet. Hun søgte stilling og fandt en sådan i Stubbe-købing, hvor hun skulle undervise i sprog ved den stedlige kommuneskole.

Vi flyttede så til den lille fiskerby på Nordfalster, hvor det efter nogen tids forløb lykkedes os at købe eget hus på stedet. Det har været en opmuntring for mig at kunne hjælpe præster her på stedet og i omegnen under vakancer, ferier og sygdom.

Men mit hjerte blev i Krummerup-Fuglebjerg, hvor jeg havde følt mig hjemme, hvor min hustru og jeg havde vort hjem gennem 18 år, hvor vore 2 børn var vokset op, og hvor en præstegerning var blevet mig betroet.

Niels Miskow var født 25. november 1892 og døde 12. november 1984 – næsten 92 år gammel og to dage før sit guldbrillup. Han var sognepræst i Krummerup og Fuglebjerg Sogne 1932 – 1950. ■

Førslevdegnens dagbog

Arkivar, cand.mag. Margit Mogensen, der gennem en årrække har forsket i landbohistorie giver os her gennem en bevaret degne-dagbog fra 1600-tallets slutning et billede af degnens hverdagsliv.

Artiklen har været trykt i tidsskriftet "Siden Saxo" årgang 1985, nr. 1.

Den politiske historie er som regel langt bedre belyst end det liv, der levedes nogenlunde roligt ude omkring, fjernt fra magtens centre. Det gælder i høj grad 1600-tallets Danmarks-historie. Der er ganske vist gode analyser af befolkningens sociale og økonomiske forhold både i by og på land, men det bevarede kilde materiale gør det vanskeligt at komme tæt ind på mennesker og deres miljøer udover i korte glimt. Det er sjældent, at man i 1600-tallet kan få et afrundet billede af en enkelt "almindelig" familie eller person.

Denne artikel handler om en undtagelse, en kilde, som gør det muligt at spadsere lige ind i hverdagen hos en sjællandsk degn i 1600-tallet.

En optegnelsesbog

I præstearkivet fra Førslev sogn i Øster Flakkebjerg herred i Sydvestsjælland findes en undselig optegnelsesbog. De henved 140 sider er tæt beskrevet med en lille sirlig skrift, og uden på det – hjemmelavede? - pergament-bind er der med samme hånd med blæk skre-

vet: A.J. Kjer. 1680. Det er navnet på forfatteren, som ikke var præst, men degn i Førslev sogn. Det gør kun bogen mere spændende, for skønt degnen var en del af gejstligheden, så har man været tilbøjelig til socialt set at regne ham tæt på bønder og husmænd.

Man tør håbe på nogle oplysninger om det landsbyliv, man ellers mest kender fra godsernes synsvinkel.

Bladrer man i bogen, bliver man snart klar over, at man sidder med en slags hjemmekomponeret "lommebog for degne". Den ser ud til at være stykket sammen af ark, som allerede var beskrevet, samt et antal blanke. De første optegnelser er fra 1665 og de sidste fra 1693, men rækkefølgen brydes flere gange, hvad der evt. skyldes en mislykket sammensyning ved den indbinding, som man kan gætte på, at forfatteren selv har foretaget i 1680.

Trods rodet kan den lille bog give en god portion oplysninger fra sig, som man sjældent finder så komprimeret som her. Indholdet er afskrifter af bestemmelser af betydning for degneembedet, salmer, bønner og noget latin-skolelærdom. Der er notater om det, som for degnen i Førslev var vigtige begivenheder: Kongeskiftet i 1670, frugtsommelighed i kongehuset og mere dystert, dødsdommen over Griffenfeldt i 1676 (der som bekendt ikke kom til udførelse).

Men derudover er der nogle interessante oplysninger om ham selv og hans familie, og

regnskaber over alle sider af degnehusholdningen fra slutningen af 1660'erne og et par årtier frem. Det er disse dele af bogen, vi vil opholde os ved. Først lidt om manden bag bogen.

Anders Degn

Forfatteren til optegnelserne kalder sig Andreas Joannes Paludanus Alburgensis ved en indførsel 8. januar 1666, men siden går han over til, på godt dansk, at kalde sig Anders Jensen Kier, eller blot Anders Degn. Han stammede muligvis fra Ålborg, som den latinske version af navnet kunne tyde på, men sikkert er det ikke, for vi møder ham først i kilderne, da han kommer til Førslev efter 1665, formentlig i 1666 eller 1667, hvor han tager fat på at føre regnskab m.v.

I 1665 var han i den tyske kirke i København blevet trolovet med en pige ved navn Anne Bondisdatter. Hun stammede fra Flensborg og var født 1633 og altså 32 år ved trolovelsen. Anders Kiers alder kendes ikke, men han har formentlig været jævnaldrende med hende, for i en notits i optegnelsesbogen, sandsynligvis skrevet omk. 1680, anfører han: A. Kier, 47 år. De blev 14. juli 1667 viet i Førslev kirke. Det ved vi fra optegnelserne, kirkebogen er ikke bevaret. Umiddelbart efter notitsen om brylluppet har gommen tilføjet: Gud give lykke og gode råd, sin nådes lys han os tilsende. Et citat fra den smukke salme: ”Den mørke nat forgangen er ..” Om nu bønner efter degnens egen opfattelse gik i opfyldelse, kan naturligvis ikke afgøres.

I materiel henseende synes hans tilværelse i høj grad at have været vellykket, men på det mere private område aner man visse skygger. Ægteskabet forblev efter al sandsynlighed barnløst, og et par gange omkring århundredskiftet løb Anders Degn ind i vanskeligheder. I 1699 kom han for retten, fordi han offentligt havde beskyldt præstens kone for at ville snyde ham for et højtidsoffer, og i 1702, umiddelbart efter hans kone var død, blev han tiltalt for at have stået i forhold til sin tjenestepige Johanne Pedersdatter – både før og efter dødsfaldet. Sagen kostede ham samme år degnekaldet, og derefter kan hans spor ikke følges sikkert. Muligvis fik han dog kort tid efter et nyt degnekald i Herslev sogn oppe i Sømme herred, hvor der optræder en degn af samme navn.

Degneboligen i Førslev

Godset Førslevgård ejede hele landsbyen Førslev, dvs. 13 gårde og en halv snes jordløse huse. Efter bestemmelserne skulle en ”sidedegn”, som de fastboende degne dengang kaldtes, havde stillet bolig til rådighed, og lidt jord var også ønskværdigt, så degnetraven (en del af tienden), samt øvrige ”ofre” fra sognet kunne suppleres med indtægter af eget landbrug.

I Førslev var der oprindeligt ingen degnebolig, men i herredsbogen nævnes i 1647, at Førslevgårds ejer havde stillet et par gadehuse til disposition for degnen. Der hørte ikke jord til husene, men godset lod degnen udså lidt i et par af byens marker. Ved Matriklen 1688

står huset for ca. en halv tønde hartkorn. Til byens gårde hørte 2-7 tønder hartkorn. Degnehusets jord var langt fra nok til den driftige degn, vi her har med at gøre. Kornregnskabet i optegnelserne viser, at han i vidt omfang lejede jord af bønderne, og i hvert fald fra 1680 betalte han for brugen af en ødejord i byen – et ikke ukendt fænomen i de tider. Det påhvilede degnen selv at vedligeholde boligen. Det gjorde vor degn særdeles grundigt. De første år efter 1667 er regnskabet nærmest ét stort byggeregnskab. Der blev revet ned, bygge op og til, og der blev holdt både rejse- og klinegilde med tre måltider mad, og ikke mindst øl i tøndevis. Oplysningerne om byggeriet er interessante, bl.a. fordi man kan følge, hvilke materialer der brugtes, og hvordan de skaffedes til veje. Førsløvgårds ejer forærede f.eks. degnen en eg i skoven, men han skulle selv skaffe træet hjem. Det kostede temmelig meget mad og øl, og desuden var der ”skovfogdens foræring 10 mk.” Mon denne sidste afgift har været helt officiel? Mange hænder var i gang under byggeriet i 1669. Ikke mindre end 7 forskellige slags håndværk var repræsenteret, en specialisering, man måske ikke umiddelbart skulle fandtes i et lille landsbysamfund for mere end 300 år siden. Hvis man sammenholder oplysningerne, som Anders degn giver i en statusopgørelse 1682 i optegnelserne og oplysningerne fra skifte forretningen efter konens død i 1701, får man et ret tydeligt billede af, hvordan de har boet.

Der var to stuer, 2 kamre, køkken og brygges i det af de to huse, der anvendtes til stuehus. Til forråd og andet nævnes både loft og flere kælderrum. I Stalden har der været plads til flere store og små kreaturer. I stuen, eller stuerne, har der været bæk og bord og flere stole med ”Flamske hynder”. Desuden kister og et ”vråskab med lås”. I 1701 var der også lænestole med læder. Når degneparret gik til ro, kunne det ske i en fyrretræs himmelseng med hørlærredslagner og skindoverdyne. De havde mange sager til pynt og nytte af kobber, tin og messing. Desuden både røde og blå ”hollandske” lågkrus, og endog en postejform. Der kunne også dækkes pænt op med drejlsdug på bordet.

Husstand og husholdning

Husstanden bestod af degnen og hans kone, degnens mor, en tjenestepige og i hvert fald i begyndelsen af 1670'erne også af en tjenestdreng, Lille Jens, som han omtales. Også pigerne kender vi ved navn: 1668 nævnes Hille fra Hyllinge, 1676 Anne, 1678 Inger og 1682 ”Panille” Pigelønnen er læsning, som nok kan sætte fantasien i sving. F.eks. fik ”Panille” 1 sort klædning, 1 kåbe, et par tøfler samt en dug og 2 tintallerkener. Stod hun mon foran ægte-skab? Om Anne ved vi, at hun i løn fik vadmel, sko, snøreliv, hat og klud. Foruden tøjet og udstyret fik pigerne også nogle få sletdale-re om året. Husholdningen klarede man i vid udstrækning ved selvforsyning gennem de afgifter, som

tilfaldt degnen og gennem eget kreaturhold, mark- og havebrug. Meget blev oveni købet solgt. En del varer til husholdningsbrug måtte dog altid købes, og disse indkøb kan nøje følges.

Datidens storkøb var de halvårlige markeder i Næstved og Skelskør. Her købtes masser af fisk, fårekød, urter og krydderier, samt det, som degnen altid kaldte ”adskillige små varer”.

Det var oftest degnens mor eller degnekonen, der tog til marked, endog i København eller Valby. Han skriver således 11. april 1680, at moderen rejste til København, hvor hun solgte 2 kalkunske haner, 1 fedekalv, kapuner, høns, 13 snese æg og 4 flæskesider. Hvis hun har været alene om både transport og salg, tyder noget på, at hun har været en rigtig rask ældre kone. For øvrigt var hun syg et par gange i den tid, optegnelserne dækker, men blev kureret af Jakob Badskær i Næstved for nogle sletdalere. Anden læge var der ikke.

Beklædning

Optegnelserne giver meget udførlig besked om, hvilke stoffer og dragtdele, der blev indkøbt til degnen selv og til kvinderne. Ikke mindst Anders Kier synes at have kunnet lide at gå pænt klædt. Hvad han fik af hjemmespundet uld og hjemmævvet lærred kan ikke følges, men ellers kan man få rede på de fleste beklædningsanskaffelser efter 1672. I helt summarisk form er det flg.:

1672: 1 klædning

1673: sølvspænder til sko

1674: 1 par bukser og ”flos” (plys) til ”min fløjls hue”

1675: 1 par sko (i Skelskør)

1676: fødder i et par støvler

1677: 1 grå vadmels kjole og handsker

1678: 1 klædning

1679: sko, støvler, 1 kjortel og flos til den sorte hue.

1682: 1 kjole

1683: ny fløjls ”casqoot”, dvs. kasket

1687: hat og sort vadmelsklædning

Undertiden blev stofferne købt i byen, undertiden tilvirket af en af egnens vævere. Man havde i øvrigt også selv væv i degnehuset. Sko og støvler købtes vist nok kun undtagelsesvis i byen, i de fleste tilfælde beredte garveren huder, man selv leverede, hvorpå skomageren klarede resten. Han hed på bedste Holbergvis Rasmus.

Degnen holdt sig til diskrete farver, gråt og sort, hvorimod kvinderne indkøbte stoffer både i grønt og gyldenbrunt. Da degnekonen døde, lå der i en kiste i stuen flere fine sager, bl.a. en hermelinshue og et tørklæde med kniplinger.

Degnen som landmand og handelsmand

Det ligger klart, at Anders Kier var særdeles god til at tjene penge. Han udlejede kakkellovne, var lokal ”bank”, og handlede uafslædigt med kreaturer, og i løbet af 1670’erne fik han støt og roligt opbygget en besætning, der var en bonde værdig. Da han i juli 1682 for sig selv opgjorde sit kreaturhold, var der 2

heste, 9 køer, 3 studekalve, 3 kvier, 2 kviekalve, 6 får, 15 svin og 10 grise.

Af fjerkræ havde han næsten en farm, nemlig 30 gæs, unge og gamle, 10 ænder, 50 kalkunske høns, 10 kapuner, 10 små høns. Desuden havde han nogle bistader. Dette ser nu også ud til at have være toppen, meget blev slagtet, solgt eller byttet væk snart efter. Sammenligner man med det, han opgav, når der skulle betales kvægskat, ser man – ikke enestående – noget lavere tal for besætningen. F.eks. havde han iflg. Kvægskattemandtallet 1677 og 1695 kun et par køer.

Flere gange handlede han kreaturer med Margrethe Grubbe til Førsløvgaard, eller med hendes hollænder, altså godsets kvæg- og mejeribestyrer.

Hypptigt var det dog bønder, degne og præster, han handlede kreaturer med. Undertiden var der penge imellem parterne, men naturaløkonomien var udbredt og fantasifuld.

Til godset og egnens standspersoner solgtes meget fjerkræ, og det var med tiden især de kalkuner, som han synes at have specialiseret sig i. Den slags fremmede fugle holdt bønderne ikke, så det har været en ægte ”niche” for degnen. Markbruget tog han sig ikke selv af, og han havde ikke andre redskaber end sin vogn. Mod forskellige ydelser, f.eks. et lån til kvartalsskatten, pløjede, såede og høstede bønderne i byen for ham. I høsten var hans egen pige dog med til at binde op. Udbyttet af markbruget passerede for en stor del de mange kreaturer, men af og til solgte han også korn. Det store salg, og dermed fortjenesten,

havde han dog på slagtemaden og mejerivarerne, som han solgte enten på marked eller til egnens folk.

Opsparing

Både af skatteregnskaber og af Anders Degns egne regnskaber fremgår det, at han var en mand, der altid betalte, hvad han skulle, til tiden. Ved siden af var der råd til at bo pænt og til at spare op. I den private optegnelsesbog behøvede han ikke at skjule noget, og det er da også muligt ret nøje at følge hans ”investeringsprogram” i form af ædelmetal.

Sølvbeholdningen blev grundlagt allerede ved brylluppet i 1667, ja, måske før, og siden blev der systematisk bygget videre på den ved køb af sølvbægere og sølvskeer. Da hans svoger fra Sønderjylland var på besøg i nogle martsdage i 1680 fik han en ordentlig afskedsgave, nemlig 1 sølvbæger, 1 sølvske og – 1 gulddukat. Med den beholdning kørte Anders degn ham til Korsør, hvor han oven i købet betalte for hans indlogering, inden rejsen gik videre ad søvejen.

Hvorfor denne gavmildhed? Var svogeren i vanskeligheder, eller gjaldt det bare om at sprede værdierne i en tid, der igen kunne blive urolig? Svaret kender vi ikke, men netop denne broder giver afkald på arv, da Anne Bondisdatter dør, så måske har der været tale om et arveforskud.

At det kunne være risikabelt at besidde løse værdier, fik Anders Degn at føle. En søndag i 1688 blev han frastjålet en større sum penge. Ikke fra hjemmet, men fra en kiste ved alteret

i kirken, hvor han havde gemt pengene, næsten 130 sletdalere. Efter notatet om denne sørgelige hændelse har han tilføjet: Gud allernådigste, åbenbar og straf tyvene. De bevarede kilder tillader desværre ikke en efterforskning af sagen.

Helt ruineret er degnen dog ikke blevet, for ved boopgørelsen i 1701 var han stadig gældfri og med godt sølv i stuens vråskab – med lås.

Omgangskredsen

Anders har som degn, bonde og handelsmand haft omgang med mange mennesker, og da især med bønder og husmænd. Men selskabeligt omgikkes han tilsyneladende ikke hvem som helst. Ved brylluppet i 1667 var gæsterne præster, degne og købstadsfolk; en ridefoged fra ladegården Lystager under Antvorskov var der også. Alle karakteriseres de som ”gode venner”. Dette lidt eksklusive forhold til landsbyens folk synes at fortsætte, for der omtales kun bryllups-, barsels- og fadder-gaver til familie, eller folk lidt uden for bøndernes kreds, især degne i nabosognene.

Af de medbragte gaver får man fornemmelse af, at der nok kunne være liv og glade dage ved festerne. Da Anders Kiers broder i 1676 blev gift, var en del af gaven penge til spillmænd, og ved et andet bryllup i 1680 gav degneparret foruden 2 sølvfade 20 potter øl. Netop den slags oplysninger glemmer man sommetider for alle ulykkerne med pest og ødegårde.

Billedet er ufuldkomment

Besøget hos Førsløv-degnen slutter her. Det kan konstateres, at en del af hans tilværelse står temmelig klart, mens andet ligger i mørke.

Til det, som det har været muligt at belyse, hører hans økonomiske forhold og virksomhed som landmand. Desuden har det kunnet fornemmes, hvor han socialt var placeret i landsbyen. Han synes at have følt sig lidt hævet over bønderne, som han dog mange gange har haft et fortrinligt samarbejde med.

Hvad der mest skilte, de materielle eller åndelige forskelle, skal ikke kunne siges, men i hvert fald er der med optegnelserne et bevis på, at man ikke uden videre kunne regne degnene for bønder, skønt de på mange måder levede som disse. Eksemplet fra Førsløv tyder på, at de var deres egne, også socialt set.

Optegnelserne giver som nævnte ikke besked om alt væsentligt vedrørende degnen. F.eks. hører vi intet om hans arbejde som degn, udover at han havde sine indtægter af kaldet. Vi ved således ikke, hvor meget, eller nok snarere lidt, dette arbejde tyngede ham, Med den aktivitet, han udfoldede på andre områder, må man tro, at det langt fra har været noget full-time job.

Førsløvdegnens optegnelser blev udgivet af Landbohistorisk Selskab i 1998. ■

Dansk Folkemindesamling

v/ Preben V. Andersen

I 1930'erne kørte folkemindesamler, A. Rønnekilde Nielsen, Slagelse, på cykel rundt i Vest- og Sydvestsjælland og indsamlede folkeminder.

Han var også flittig gæst på Fuglebjergegnen. Fuglebjerg Lokalhistoriske Arkiv har fra Dansk Folkemindesamling modtaget i kopi alt, hvad der er indsamlet fra Fuglebjerg Sogn.

Præstekonvent på Fuglebjerg Kro
Landmand Christen Christensen har fortalt følgende om Christian Lemvigh, som var sognepræst i Krummerup og Fuglebjerg 1835-1863. Lemvigh kender vi bedst fra skolelærer Erik Bøghs beskrivelse af hans ophold her i Fuglebjerg fra 1840 til 1842. Pastor Lemvigh og Erik Bøgh kom meget dårligt ud af det med hinanden.

”Engang lod sognepræst for Krummerup og Fuglebjerg, Christian Lemvigh, afholde ”Præstekonvent i Fuglebjerg kro.

En ung forældreløs pige, som var i kroen, serverede for præsterne. Ved konventets afslutning foreslog en af de tilstedeværende præster, at lade ”tallerkenen” gå rundt til fordel for den unge pige, som tak for pæn servering.

Dette forslag vandt bifald og et beløb indsamledes, som pastor Lemvigh senere skulle overrække pigen. Da præsterne var taget af sted, gik pastor Lemvigh til kromanden Christian Jespersen og sagde: Der er indsamlet nogle penge til den pige, som serverede, men er det ikke menigløst at give så ung en pige, så mange penge? Skulle vi ikke hellere give pengene til de fattiges kasse?

Kromanden blev irriteret over præstens spørgsmål, og svarede: Jeg lønner selv mine folk! – og herved blev det.

Pastor Lemvig var sognerådsformand, og som sådan sendte han en mand ud for at opkræve ”fattigspende” (kommuneskat). Da manden kom til pigen i kroen, for at opkræve ”fattigspende”, sagde hun: Hils præsten og sig, at jeg betalte ”fattigspende” den dag, her var præstekonvent!

Hun blev ikke senere krævet for ”fattigspende”.

Pigen var Hansine Marie Knudsen, senere gift med Jørgen Christensen, som i mange år var staldforpagter i Fuglebjerg kro”.

NB: Denne fortælling er dog ikke fortalt til A. Rønnekilde Nielsen, idet der nederst er skrevet på maskine.

Brev fra Christen Christensen af 10.9.1935: Hvornær fortællingen om pastor Lemvig og pigen er i overensstemmelse med den historiske sandhed, kan selvfølgelig ikke afgøres. Samtalen mellem præsten og kromanden er selvfølgelig bragt videre af den sidstnævnte. Pigen var min farmor”.

Stejlemanden (Da æbleskiverne gik hele igennem Stejlemanden)

Stejlemanden var en gammel mand, der gik omkring og tiggede. Han boede i nærheden af herregården Kastrup, og engang, da der var høstgilde på gården, var Stejlemanden med til

festen og optrådte i stiveste puts med landskørtet frakke med lommer bagpå.

Gæsterne blev trakteret med æbleskiver, og Stejlemanden tog godt for sig og så også sit snit til at stoppe et par stykker i baglommerne.

Bagefter blev der danset, og også Stejlemanden fik sig en svingom, men pludselig røg en af æbleskiverne hen af gulvet. Nej se dog, sagde forpagteren, ” nu går – og så bandede han – æbleskiverne hele igennem Stejlemanden”.

Stejlemanden var aldrig særlig beskeden, når han kom til folk, og bad om noget. Han nøjedes for eksempel ikke med at bede om ét æg, men sagde altid: ”Må jeg få et par æg”. Fik han dem ikke, blev han højst fornærmet. ■

Bestyrelsens beretning 2006

v/Preben V. Andersen

Som I allerede har konstateret, er layoutet anderledes i år. Det er første gang i 29 år, at vor Nytårs Gave/Årsskrift, har skiftet udseende.

Derfor er sket efter mange og lange overvejelser, men flere ting talte for at gå over til en form, hvor det både skrift- og billedmæssigt giver mulighed for at gøre vort årsskrift mere spændende og læseværdigt.

Det har samme højde som vor gamle velkendte hæfte, det er bare bredden, der er længere. Vi håber meget, I vil synes om det og finde behag ved formatet.

Årets generalforsamling blev afholdt den 25. marts på "Café Fuglen" med undertegnede som dirigent. Der var ikke mindre end tre nyvalg til bestyrelsen, idet Hans Jørgen Heegaard, Henning Jessen og Lise Hein Nielsen ikke ønskede at fortsætte. Nye medlemmer i bestyrelsen blev Peter Schou, Bertel Hansen og Preben V. Andersen.

Under eventuelt blev der stillet spørgsmål om foreningens fremtid i forbindelse med den nye kommunesammenlægning. Bestyrelsen lovede at overveje vedtægtsændringer, således at Borupris' Venner bliver en lokalhistorisk for-

ening for Fuglebjergene, men med fortsat – og særligt fokus på Borupris.

Efter generalforsamlingen holdt arkæolog Henrik Højer, Kællerød, et spændende foredrag om udgravninger m.m., herunder kom han også ind på museumsloven, og der var stor spørgelyst både til udgravningerne og loven.

Den ny bestyrelse har afholdt to bestyrelsesmøder. På mødet den 3. maj konstituerede bestyrelsen sig med undertegnede som formand, Ulla Jankovic som næstformand, Karen Bjerre kasserer, Bertel Hansen sekretær og Peter Schou, vicesekretær.

På mødet besluttede man at markere Axel Steensbergs 100 års dag, den 1. juni med udstilling og kransenedlæggelse ved mindstestenen på Rejnstrupvej/Kirkeskovvej. Arrangør var Lokalhistorisk arkiv i samarbejde med formanden.

Kransenedlæggelsen skete kl. 15.00, hvor formanden og Axel Steensbergs datter, Inger Banke talte.

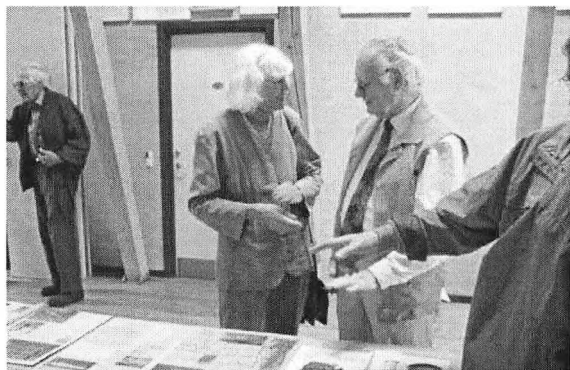
Inger Banke sagde blandt andet, "at hun ville tro, at hendes far ville have været glad for, at vi huskede ham". 20 medlemmer og familien deltog i mindehøjtideligheden.

Familie til Axel Steensberg ved mindestenen.

Herefter kørte alle til Kulturladen, hvor Bertel Hansen åbnede udstillingen.

Udstillingen havde åbent fra fredag til søndag. Besøgstallet var ikke voldsomt, men de, der besøgte udstillingen, var meget interesserede og blev længe.

Axel Steensbergs datter Inger Banke taler med Preben V. Andersen på udstillingen.

Vi udgav et lille skrift "Axel Steensberg 1906 – 2006" (forfatter Preben V. Andersen) i anledning af dagen og udstillingen. Skriftet udleveres til medlemmerne sammen med årsskrift 2007.

Den 20. juni afholdtes sommermøde på Hovgården i Hørhaven ved Tystrup sø, hvor arkæolog Henrik Høier vil fortælle os om resultaterne af udgravningsarbejdet.

Der blev blandt andet gravet efter fundament af Vindstrupgaard med tårn og voldgrav.

Der var stort fremmøde, og stor spørgelyst, og så var det en helt vidunderlig dejlig sommeraften!

Henrik Høier har lovet at fortælle om resultaterne af udgravningen, her i vort årsskrift, når de foreligger.

Til bestyrelsesmødet den 4. september havde Bertel Hansen udarbejdet et forslag til vedtægtsændringer, som det var lovet på generalforsamlingen.

Det blev herefter indkaldt til ekstraordinær generalforsamling, også på "Café Fuglen", den 4. november 2006, hvor bestyrelsen foreslog, at foreningens formål ændres, således at foreningen dels bevarer sit fokus på området Borupris, dels udvider sit virkeområde til hele

Fuglebjergegnen som lokalhistorisk forening med tilknytning til det lokalhistoriske arkiv.

Denne § og de øvrige i vedtægterne blev enstemmigt vedtaget. Generalforsamlingen havde Hans Jørgen Heegaard som dirigent.

Før den ekstraordinære generalforsamling fortalte den nye ejer af Fuglebjerggaard, hofjægmester Andreas Hastrup om den igangværende ombygning af hovedbygningen, om sin baggrund og sine erhvervsmæssige aktiviteter i Sverige og Australien (Tasmanien)

Med vore vedtægtsændringer føler vi at være godt rustet til det lokalhistoriske arbejde i fremtiden.

Vi er i dag omkring 75 medlemmer, men vi har et stort ønske om at være mange flere.

Vi vil bestræbe os på at samle spændende lokalhistoriske artikler, der dækker forskellige perioder af den gamle Fuglebjerg Kommunes historie til vort årsskrift.

Og vi vil fastholde vore årlige sommer- og efterårsmøder til spændende lokaliteter.

Preben V. Andersen

De mange deltagere i sommermødet ved udgravningerne ved Hovgården lytter interesseret til arkæolog Henrik Høier.

Udgravningerne indbragte også en lille skilling.

REGNSKAB FOR BORUPRIS' VENER

1. januar 2006 – 31. december 2006.

Indtægter	2006	2005
Indgået kontingent	9.740,00	9.720,00
Modtagne tilskud	2.000,00	2.000,00
Renter	32,90	31,89
Samlede indtægter	11.772,90	11.751,89
<u>Udgifter:</u>		
Årsskrift	7.106,25	9.646,88
Administration	2.528,15	1.035,10
Generalforsamling,	731,25	
Gaver, kørsel	1.914,75	986,50
Udgifter i alt	12.280,40	11.668,38
Periodens over/underskud	-507,50	83,41
Balance	11.772,90	11.751,89
Status		
<u>Aktiver</u>		
Indestående bankbog	23.621,46	24.153,96
Kontant beholdning	60,75	35,75
Samlede beholdninger	23.682,21	24.189,71
<u>Passiver</u>	24.189,71	24.106,30
Periodens resultat	- 507,50	83,41
Egenkapital	23.682,21	24.189,71
Januar 2007.		Karen Bjerre.

Regnskabet revideret.

Bank - og - kassebeholdning afstemt.

Intet fundet at bemærke.

Fuglebjerg 3. februar 2007

Erling Nielsen.

BESTYRELSEN:

Preben V. Andersen (formand)

Dalsgårdsvej 72

4250 Fuglebjerg

Tlf. 5545 3773

Ulla Jankovic (næstformand)

Rejnstrupvej 18

4250 Fuglebjerg

Tlf. 5545 4616

Karen Bjerre (kasserer)

Haldagermaglevej 7

4250 Fuglebjerg

Tlf. 5545 3365

Peter Schou (vicesekretær)

Kirkeskovvej 3

4250 Fuglebjerg

Tlf. 5545 3130

Bertel Hansen (sekretær)

Skovhusvej 2, Arløse

4262 Sandved

Tlf. 5545 6348

